

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Коммерциялық емес акционерлік қоғамы
АЛМАТЫ ЭНЕРГЕТИКА ЖӘНЕ БАЙЛАНЫС УНИВЕРСИТЕТІ
«Компьютерлік технологиялар» кафедрасы

«Қорғауға жіберілді»
Кафедра меңгерушісі
ф.-м.ғ.д., проф. З.Қ. Құралбаев

_____ « ____ » _____ 2014 ж.
(қолы)

ДИПЛОМДЫҚ ЖОБА

Тақырыбы: «Оңтүстік Қазақстан политехникалық колледжнің қашықтықта оқыту жүйесі»

5В070400 – Есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету мамандығы бойынша

Орындаған: ВТк-10-2 Абильмажинова Д.А.

Жетекші: ф.-м.ғ.д., проф. Құралбаев З.Қ.

Кеңесшілер :

Экономикалық бөлім бойынша :

_____ « 05 » 06 _____ доцент Боканова Г.Ш.
(қолы) 2014 ж.

Өмір тіршілігі қауіпсіздігі бойынша:

_____ « 26 » 05 _____ т.ғ.к., аға оқытушы Муташева Г.С.
(қолы) 2014 ж.

Есептеу техникасын қолдану бойынша :

_____ « 11 » 06 _____ ф.-м.ғ.д., профессор Құралбаев З.Қ.
(қолы) 2014 ж.

Мөлшер бақылаушы:

_____ « 11 » 06 _____ аға оқытушы Тусупов Д.М.
(қолы) 2014 ж.

Пікір жазушы :

_____ « ____ » _____ ҚазАТУ, т.ғ.д., проф. Заурбеков Н.С.
(қолы) 2014 ж.

Алматы 2014

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Коммерциялық емес акционерлік қоғамы
АЛМАТЫ ЭНЕРГЕТИКА ЖӘНЕ БАЙЛАНЫС УНИВЕРСИТЕТІ

«Ақпараттық технологиялар» факультеті
«Есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету» мамандығы
«Компьютерлік технологиялар» кафедрасы

жобаны орындауға берілген

ТАПСЫРМА

Студент Абилямажинова Дилара.Айдосовна.

Жоба тақырыбы «Оңтүстік Қазақстан политехникалық колледжінің қашықтықтан оқыту жүйесі»
ректордың « ___ » _____ № _____ бұйрығы бойынша
бекітілген.

Аяқталған жұмысты тапсыру мерзімі: « ___ » _____ 2014 ж.

Жобаға бастапқы деректер (талап етілетін жоба нәтижелерінің параметрлері және нысанның бастапқы деректері):

MS SQL Server 2008 дерекқорларды басқару жүйесін және MS Visual Studio бағдарламалау ортасын пайдалану арқылы компанияның қызметкерлері туралы дерекқор көзі шифрланған ақпаратты ұсынатын қосымша құрылды.

Диплом жобасындағы әзірленуі тиіс сұрақтар тізімі немесе диплом жобасының қысқаша мазмұны:

- Автоматтандырылған қызмет көрсету орнының анықтамасы (арналуы, құрылымы, т.б.).
- Ақпараттық жүйелер, дерекқорлар (ДҚ), дерекқорларды басқарудың жүйелері (ДҚБЖ) түсініктері. TDE шифрлау.
- Жүйенің дерекқорын жобалау және жүзеге асыру, жобалау құралдарын таңдау, ER моделін жобалау, дерекқорды құру, пайдаланушы интерфейсін жобалау, дерекқормен байланысын орнату.
- Техникалық-экономикалық негізделуі.
- Өндірістегі еңбек қорғау мен қауіпсіздік шараларын ұйымдастыру.

Сызба материалдарының (міндетті түрде дайындалатын сызуларды көрсету) тізімі:

- Дерекқордың ER диаграммасы.

– Жасалған бағдарламалық қосымшаның жұмыс істеу принципі мен функционалдығын көрсететін графикалық материал.

Негізгі ұсынылатын әдебиеттер

- 1 Ташков П. Веб мастеринг на 100%: HTML, CSS, JavaScript, PHP, CMS, AJAX, раскрутка. – СПб.: Питер, 2010. – 512 с.
- 2 Кристиан Дари, Эмилиан Баланеску PHP и MySQL: создание интернет-магазина = Beginning PHP and MySQL E-Commerce: From Novice to Professional. — М.: «Вильямс», 2010. — ISBN 978-5-8459-1602-0
- 3 Энди Харрис. «PHP и MySQL для начинающих», М., «Кудиц-Образ» 2005
- 4 Джон Кауффман, Брайан Матсик ”Программирование SQL” Москва 2002
- 5 Кузнецов Максим, Симдянов Игорь Самоучитель PHP 5/6. — 3-е изд., перераб. и доп.. — СПб.: «БХВ-Петербург», 2009. — С. 672. — ISBN 978-5-9775-0409-6

Жоба бойынша бөлімшелерге қатысты белгіленген кеңесшілер

Бөлім	Кеңесші	Мерзімі	Қолы
Негізгі бөлім	Құралбаев З.Қ.		
Тіршілік қауіпсіздігі	Муташева Г.С.		
Экономикалық бөлім	Боканова Г.Ш.		
Норма бақылаушы	Тусупов Д.М.		
Есептеу техникасын қолдану	Құралбаев З.Қ.		

диплом жобасын дайындау

К Е С Т Е С І

№ р/с	Тарау аттары, әзірленетін сұрақтардың тізімі	Жетекшіге ұсыну мерзімдері	Ескерту
1	Қазіргі уақытта қолданылатын оқу процессін басқару жүйесінің аналогтарын таңдау.		
2	Қашықтықтан оқыту жүйесін іске асыру үшін инструменталды құралдарды талдау. PHP, HTML, CSS, Javascript бағдарламалау тілдері.		
3	Қашықтықтан оқыту жүйесінің WEB-қосымшасын жобалауды іске асыру.		
4	Дерекқорды құру, пайдаланушы интерфейсін жобалау, дерекқормен байланысын орнату.		
5	Қашықтықтан оқыту жүйесінде ақпараттық ресурстарды ұйымдастыру;		

Тапсырманың берілген уақыты « _____ » _____ 2014ж.

Кафедра меңгерушісі _____ ф.-м.ғ.д., проф. Құралбаев З.Қ.
(қолы)

Жоба жетекшісі _____ ф.-м.ғ.д., проф. Құралбаев З.Қ.
(қолы)

Орындалатын тапсырманы қабылдаған студент _____ Абильмажинова Д.А.
(қолы)

Андатпа

Дипломдық жобаның тақырыбы: Оңтүстік Қазақстан политехникалық колледжінің қашықтықтан оқыту жүйесі (PHP+MySQL)

Бүгінгі күнде студенттер өздеріне оқу формасының ыңғайлығын, тиімділігін таңдайды. Оның себебі: негізгі жұмысынан қол үзбей, үйде отырып еш қиындықсыз оқуға, білім алуға мүмкіндік береді. Әр маманның білімін үздіксіз жетілдіріп отыруын заманауи талапқа сай. Сондықтан олар қашықтықтан оқыту технологиясын таңдап, өз білім деңгейін көтереді немесе жаңа мамандық алады.

Жалпы дипломдық жоба барлық жағынан толық қамтылған және қолданысқа енген.

Аннотация

Тема дипломной работы: Дистанционное обучение Южно-Казakhstanского политехнического колледжа (PHP+MySQL)

На сегодняшний день студенты выбирают удобные и эффективные формы обучения. Потому что дается возможность обучаться без никакого труда не выходя из дома и не отрываясь от дел. Это система предназначена для того чтобы без прерывно улучшать знания каждого специалиста. Поэтому студенты выбирают наилучшие технологии дистанционного обучения и повышают уровень своего знания или обучаются навыкам новых профессий.

Дипломный проект полностью и разносторонно рассмотрен и уже применяется в данном учебном заведении.

Annotation

Theme of this diploma project is: Distance Learning South Kazakhstan Polytechnic College (PHP + MySQL)

To date, students choose a convenient and effective form of training. Because given the opportunity to learn without any difficulty without leaving home and without interrupting business. This system is designed to continuously improve without knowledge of each specialist. Therefore, students choose the best distance learning technologies and increase their level of knowledge or skills are taught new skills.

Thesis project and versatile fully reviewed and is already used in this institution.

Мазмұны

КІРІСПЕ.....	14
1 Қашықтықтан оқыту технологиясы	16
1.1 Қашықтықтан оқытудың құрылымы	19
1.2 Қашықтықтан оқыту үлгілері	22
1.3 Қашықтықтан оқытудың артықшылығы мен тиімділігі.....	24
2. Қашықтықтан оқыту жобасын жүзеге асыру үшін инструменталды құралды таңда	27
2.1 Интернет туралы ұғым.....	27
2.1.1. Қазақстандағы интернет	29
2.2 Есептің алгоритмі	30
2.3 PHP туралы ұғым.....	30
2.3.1 PHP+MySQL	31
2.3.2 PHP дің пайда болуы және даму тарихы.....	32
2.3.3 PHP және APACHE локалді серверін орнату	34
2.4 HTML.....	35
2.5 CSS тілі	36
2.6 JavaScript туралы мағлұмат	37
2.7 Деректор қоры.....	38
3 Қашықтықтан оқыту жүйесін жобалау және оны іске асыру	41
3.1 Web сайт және Web қосымша құру кезеңдері	41
3.2 Жобаның интерфейсі.....	42
3.2.1 Администратор беті.....	43
3.2.2 Оқытушы беті	47
3.2.3 Студенттің басты беті	48
4 Тіршілік қауыпсіздігі	51
4.1 Программалық өнімді жасау кезінде зиянды, потенциалдық факторларды талдау	51
4.2 Кондиционерлеу жүйесін есептеу.....	53
4.3 Табиғи жарықты есептеу	57
4.4 Тіршілік қауыпсіздігі бөлімі бойынша қорытынды	60
5 Техникалық экономикалық негізделуі	62
5.1 Жұмысты сипаттау және қажеттілігін негіздеу.....	62
5.2 Нарықты саралау және орнын анықтау.....	62
5.3 Бағдарламаның SWOT-анализі	62
5.4 Маркетинг-микс элементі	63
5.5 Бағдарламалық қамтаманың өңделуінің еңбек өнімділігінің есептелуі	64
5.6 Бағдарламаның бағасын есептеу.....	73
5.7 Бағдарлама өнімін сатып алуға кеткен бір жолғы шығындар есебі.	74
5.8 Ақшалай құралдардың қозғалысы	75
5.9 Экономикалық тиімділікті есептеу	76
5.9.1 Таза ағымдағы құндылықты есептеу (Net present value, NPV)	76
5.9.2 Пайда индексін есептеу (Profitability index, PI)	76
5.9.3 Табыстың ішкі нормасын есептеу (Internal rate of return, IRR)	76

5.9.4 Өтімділік периодын есептеу (Payback period, PBP)	77
Қорытынды.....	79
Әдебиеттер тізімі	81
Қосымша А.....	82

КІРІСПЕ

Қазірде қоғам бұрын болып көрмеген ақпараттар ағынының көбеюі кезеңінде өмір сүруде. Ақпараттандыру процесі басталған кезден бастап-ақ оны қолданудың тиімді жолдары іздестіріле басталды. «Қазақстан Республикасында білім беруді 2015 жылға дейін дамыту тұжырымдамасын» іске асыру мақсатында ақпараттық-коммуникациялық технологияны оқу үдерісіне пайдалану және колледж оқытушылары мен студенттерінің ақпараттық мәдениеті мен құзыреттілігі дамытылуда.

Ақпараттық технологияның қарқынды дамып отырған дәуірінде оны өміріміздің барлық салаларында қолдануда. Қолдана отырып қарқынды жетістікке жетуде. Сонын ішінде ақпарат алмасудың тездігін, ынғайлығын баса айтуға болады. Міне, осы үрдістерді қоғамда әртүрлі салаларда пайдаланамыз. Соның ішінде білім беру саласы ақпараттық технологиясыны тиімді пайдалануда. Атап айтсақ білім беру жүйесінде ақпараттық технологияны оқыту технологиясын жетілдіру үшін қолданады. Яғни, ақпараттық технологияны қашықтықтан білім беру үшін пайдаланудың тиімді жолдары қарастырылуда және пайдаланылуда.

Қашықтан білім беру - жаңа ақпараттық технологиялар мен мультимедиялық жүйелер негізінде күндізгі, күндізгі-сырттай, кешкі және сырттай оқытудың элементтері үйлестірілген ерекше, жетілген түрі. Соған орай, қашықтан оқыту - компьютерлік және телекоммуникациялық технологияларға негізделген оқытудың құралдары мен түрлері, білім беру үрдісінде үздік дәстүрлі және инновациялық әдістер қолданылатын, күндізгі және сырттай білім алу ретінде білімді қабылдау түрі болып табылады. Ал, қашықтан оқыту технологиясы - оқу үрдісі кезінде оқып үйренушілер мен оқытушылар арасында интерактивті өзара іс-әрекетте оқытылып, материалдың негізгі көлемін оқып үйренушілерге жеткізуді қамтамасыз ететін, оқылған материалдарды меңгеру бойынша, сонымен бірге оқу үрдісі барысындағы оқып үйренушілердің өз бетімен жұмыс істеуіне мүмкіндік беретін ақпараттық технология.

Тақырыптың өзектілігі: Бүгінгі күнде студенттер өздеріне оқу формасының ынғайлығын, тиімділігін таңдайды. Оның себебі: негізгі жұмысынан қол үзбей, үйде отырып еш қиындықсыз оқуға, білім алуға мүмкіндік береді. Әр маманның білімін үздіксіз жетілдіріп отыруын заман талап етеді. Сондықтан олар қашықтықтан оқыту технологиясын таңдап, өз білім деңгейін көтереді немесе жаңа мамандық алады.

Қашықтан оқытудың жүйесінің жетістігі:

- жеке адамның үздіксіз оқуына, танымына әлеуметтену мүмкіндігі;
- икемділік (оқытудың уақыты, орны, көлемі және қимылы бойынша);

- жеке оқу жоспарын қолдану мүмкіндігі;
- оқу ақпаратына қол жеткізу , оны жедел жаңарту;
- экономикалық (оқу алаңы, транспорты, техникалық құралдардың шығынын қысқарту есебінен);
 - жаңа технологияларды қолдану;
 - оқып үйренушілердің әлеуметтік құқығының теңдігі (олардың тұратын жерлері мен денсаулық жағдайына қарамастан);
 - барлық елдегі ақпараттық – оқыту ресурстарының шығысы мен кірісі;
 - материалдарды көбейту мәселелерінің жоқтығы, оларды тарату ыңғайлылығы;
 - оқып үйренушілердің өз-өзіне бақылау жасауын қамтамасыз ету.

1 Қашықтықтан оқыту технологиясы

Қашықтан оқыту - бұл әдеттегі күндіз немесе сырттай оқудан көп айырмашылығы мен артықшылығы бар оқытудың жаңа, арнайы формасы. Ол білім алушы мен білім берушінің өзара қарым-қатынасының өзгеше формасын, өзгеше оқу құралы мен әдістемені, оқытудың ұйымдастыру өзгеше түрін ұсынады. Сонымен қатар, оның құрамы кез-келген оқыту формасында, кез-келген оқыту жүйесінде бар компоненттерден; оқытудың барлық түрінде, әлеуметтік қажеттілікті өтейтін мақсаттардан; оқу орнының түріне қарай қолданыстағы программаларды қамтитын мазмұннан; әдістемелерден, ұйымдастыру формасынан, оқу құралдарынан тұрады.

Қашықтан оқыту формасының соңғы үш компоненті қолданыстағы технологиялық негіздерге (мысалы, тек компьютерлік телекоммуникацияға, баспа құралымен, компакт-дискімен, кейс-технологиямен жабыдықталған компьютерлік телекоммуникацияға) қарай айрықшаланған.

Сырттай оқу мен қашықтан оқуды ажырата білу керек. Олардың басты айырмашылығы сонда, қашықтан оқытуда жүйелі, әрі әсерлі интерактивтік оқыту түрлері қамтамасыз етіледі. Қашықтан оқытуды оқудың жаңа бір формасы деп, тиісінше қашықтан білім беруді (оқыту нәтижесі сияқты, жүйені де, процестің өзін де) білім берудің жаңа формасы деп қарастыру керек. Әрине, оны басқа оқу жүйелерінің жетілдірілген түрі деп қарауға болмас. Қашықтан оқыту да күндізгі оқытудағыдай мазмұн мен мақсаттар негізінде құрылады. Бірақ, материалды беру түрі: білім беруші (оқытушы) - білім алушының (оқушы) өзара қатынастары басқаша болады. Қашықтан оқытудың дидактикалық принциптері де күндізгі оқу түрінен айырмашылығы жоқ. Бірақ, Интернеттің ақпараттық ортасының және оның қызметінің мүмкіндіктеріне байланысты, қашықтан білім беруді жүзеге асырудың ерекшелігі болады. Білім алушының білім алу әрекетінің тиянақты және дәл жоспарлануын, дұрыс ұйымдастырылуын, оқыту мақсаты мен міндетінің айқын қойылуын, білім алушы мен білім беруші тұлғалардың арасындағы интерактивтілікті қамтамасыз ететін қажетті оқу материалдарының жеткізілуін, білім алушы мен оқу материалы арасында кері байланыс болуын талап етеді, топтық оқытуға жағдай жасайды. Бұдан шығатыны, педагогикалық жобалау кезеңінің міндеттері мыналар: электрондық курстар, электрондық оқулықтар, оқу құралдарының кешендірін құрастыру, желіде оқыту процесін ұйымдастырудың педагогикалық технологиясын жасау.

Қашықтан оқытудың білім саласындағы мақсаты:

- білім берудің біртұтас ақпараттың жүйесін құру арқылы оқушылар мен студенттердің білім деңгейін көтеру;

- кадрларды кәсіби дайындау және қайта даярлау;
- білім беру жүйесінде қашықтықтан оқыту технологиясын жетілдіру;
- қашықтықтан оқыту курстарын әзірлеу;
- қашықтықтан оқыту әдістемесін ұйымдастыру;
- қашықтықтан оқыту жүйесінде ақпараттық ресурстарды ұйымдастыру;

- білім алушылардың үлгірімін дайындауды ұйымдастыру.

Қашықтан оқытудың білім саласындағы міндеттері:

- қашықтықтан оқыту жүйесінің ғылыми-теориялық негізін анықтау;
- қазіргі заманғы желілік жүйенің (интернет) ерекшеліктерін көрсетіп, іске асу жолдарын белгілеу;
- қашықтықтан оқыту курстарының мазмұнын жасау.

Қашықтықтан оқытудың тиімділігі мен артықшылығы

Қашықтықтан оқытудың тиімділігі (шетел тәжірибесіне сүйенсек) - студенттің университетке бармай-ақ, өзіне ыңғайлы жерде отырып, берілген тапсырманы орындай беретіндігі, яғни уақыттың ұтымдылығы, екіншіден, оқу ақысының арзан болатындығы, шалғайдағы шетел жоғары оқу орнын елде жүріп-ақ оқып, диплом алу мүмкіндігінің болуы. Сонымен қатар, қашықтықтан оқыту ыңғайлы уақытта үйде немесе офисте курс материалдарын игеру үшін, уақытты ұтымды пайдалану үшін қажет: жас ерекшеліктеріне жеке шектеулер жоқ, тұрғылықты жеріңізге байланысты емес, қабілеттілігіңізге және жеке ерекшелігіңізге байланысты оқу қарқынын белгілеу де тиімді болып саналады.

Соңғы жылдары қашықтықтан оқытудың шетелдік және отандық тәжірибесі көрсеткендей бүгін де аккредитацияланған қашықтықтан оқыту сапа жағынан дәстүрлі оқытудан кем түспейтіні белгілі болып отыр. Қашықтықтан оқытуда білім беру іс-әрекетінің тиімділігі педагогикалық, экономикалық, әлеуметтік аспектілеріне барлығына ие екеніне өмірдің өзі дәлел болып отыр. Ал ақпараттық коммуникациялық технологияның ішінде ақпаратпен ашық жұмыс жасау үшін, қашықтықтан оқыту жүйесіне ыңғайлы қол жеткізу үшін желілік болып табылатын Интернет-технология молынан пайдаланылып жүр. Ақпараттық коммуникациялық технология құралдардың бірінде қашықтықтан оқыту бойынша тиімді кері байланысты интерактивті ұйымдастыру болып табылады.

Қашықтықтан оқыту - оқытушының студентпен (жалпы білім алушы тұлға) оқыту құралдары арқылы интерактивті қарым-қатынас әрекет үрдісін ұйымдастыруға мүмкіндік беретін жаңа ақпараттық технология (ереже бойынша компьютерлік техника).

Қашықтықтан оқыту артықшылықтары төмендегідей болып табылады:

- кез келген жерде, кез келген мерзімде оқуға мүмкіндігі бар;
- кәсіби қызметпен қатар білім алуға болады;

- оқу үрдісінде ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялардың жаңа жетістіктерін пайдалана отырып, студенттер мен оқытушылар арасындағы белсенді диалог құруға;

- оқу ақпаратына мүмкіндік беру;

- білім алушының мекен жайына, денсаулық жағдайына, элитарлық және материалдық жағдайына қарамастан тепе-тең дәрежеде білім алуға мүмкіндігі бар.

Қашықтықтан оқыту технологиясын пайдалану, білім беру үрдісінің негізіне арнайы жасалған оқу-әдістемелік материалдармен білім алуына және бақыланатын өзіндік жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Қашықтықтан оқытудың компоненттері мен әдістемелік тәсілдері оқытуды мүмкіндігінше ыңғайлы және тиімді болуына мақсатты түрде көзделген.

Жалпы қашықтықтан оқыту үрдісін көпшіліктің түсінігі бойынша виртуалдық оқу аудиториясына қатысып, мультимедиалық құралдарды ұтымды пайдалану арқылы білім алу болып табылады. Алайда, ақылы интернеттік қызмет мұндай мүмкіндікті бізге бере бермейді. Соған орай, қашықтықтан оқыту үрдісін жүргізу үшін жинақталған түрде белгілі бір тәртіпте құрылған әдістемелік кешенді оқу бағдарламасын құруы қажет. Әлем бойынша қашықтықтан оқыту жүйесін орта мектептер оқушылары, студенттер, түрлі деңгей басқарушы тұлғалар, аймақтық басқару органдарының жетекшілері, жұмыспен қамту қызметінде тіркелген тұлғалар, екінші білім алуға немесе біліктілігін жетілдіргісі келетін тұлғалар, қандай да бір білім саласындағы біліктілігін арттырғысы келетін мемлекеттік қызметкерлер, сонымен қатар, қозғалыс еркіндігі шектеулі адамдар, мүгедектер және т.б. пайдаланады. Соған орай, қашықтықтан оқытуды дамыту үшін қашықтықтан оқыту үрдісін жүргізуші тұлғалардың білімін жетілдіру, оқытушылардың біліктілігін көтеру, қашықтықтан оқытудың ақпараттық кеңістігін құру, оқу үрдісіне қашықтықтан оқыту технологияларын интеграциялау, қашықтықтан оқыту курстарын ұйымдастырып өткізу, қажетті оқыту стандарттарын жасау мәселелері шешілуі тиіс.

Қазіргі уақытта Қазақстанда тек экономикалық және саяси процесте ғана емес, білім жүйесінде де жаңа ақпараттық технологиялар кеңінен қолданыла бастады. Ақпараттық технологияларды және компьютерлік желі арқылы жаңа білім әдістерін пайдалану кеңейтіліп келеді. Жаңа ақпараттық технологияларды білім жүйесінде қолданудың ең негізгі факторы негізгі қозғаушы күші - адам, сол себепті білімнің негізгі принциптері іске асырылуы тиіс. Осыған байланысты адамның шығармашылық потенциялын дамыту үшін қажетті жағдай жасалуы қажет. “Білім саласындағы жаңа коммуникациялық технологиялар” түсінігі компьютерлік техника және электрондық анықтамалық жүйелері мен адамның әрдайым жаңа оқыту әдістерін ізденуінен пайда болады. Оны оқыту әдіс-тәсілі уақыт талабына сай өзгеруде. Қазіргі уақытта дидактикада инновациялық оқыту кеңінен қолданылуда.

Инновация - бұл жаңалықтардың таралуы және құрылуы. Қазіргі педгогиканың негізгі тенденциясы оқытуды өнеркәсіптік-технологиялық процеске айналдыру үшін дидактикалық жолын және құралын табу болды. Бұл ізденіс “педагогикалық технология” деген ұғымға әкелді. ХХІ ғасырда ақпарат жүйелерінің өркендеп, ғарыштап дамып келе жатқанын білеміз, өнеркәсіппен ортаның дамуының негізгі құралы болып ақпараттық ресурстар болып табылады. Сауатты өмір - дамудың жаңа фазасына енеді, бұл жаңа сауатты оқыту технологиясын құруға біртіндеп көшуді талап етеді. Оқытудың жаңа технологиясына көшу ұзақ уақыт алады. Компьютерлік технология білім ортасына ене отырып, оқыту процесін жақсарту үшін құралдар мен әдістерді қолдануға негіз болады. Негізгі базалық білім беру аймағында қызмет көрсету жағынан да қашықтан оқыту мүмкіндіктері үкімет тарапынан қолдау тауып жатыр. Осы технологияны пайдалану, әсіресе, ауылдық жерлерді де жылдам ақпараттандыруға көмектесуде. Оқыту процесінде қолданылатын жаңа әдістердің бірі қашықтан оқыту әдісі болып табылады. Соған орай, білім берудің біртұтас ақпараттық жүйесін құру арқылы студенттердің (білім алушы тұлғалардың) білім деңгейін көтеру. Сонымен қатар, әлемдік ақпарат кеңістігіне жол ашып, студенттердің, оқушылардың ғылыми және шығармашылық ізденістерін арттырып, білікті маман дайындап, оны өз игілігімізге жарату болып табылады.

1.1 Қашықтықтан оқытудың құрылымы

Қазіргі кезде мамандар қашықтықтан оқыту формасын ХІ ғасырдың білім беру жүйесі деп атап жүр. Мұндай үрдіске үлкен мән беріліп отыр. Технологияларға бағытталған қоғамдық прогрестің нәтижесі, ақпараттық аймақта орталықтандырылып жатқаны, қашықтықтан оқытудың маңыздылығын арттырды. Информатика дәуірі басталды. Оның қазіргі мезгілдегі даму кезеңін телекоммуникациялық үрдіс деп сипаттауға болады.

Біз жаңа ақпараттандыру ғасырына аяқ бастық. Бұл - алдыңғы қатарлы елдер қатарында табиғи байлығы мен шығарған өнімі мол елдер ғана емес, ғылымға негізделген техникасы дамыған, жастары білімді деп саналатын елдер екені белгілі. Қазіргі кезде ең бағалы тауар - ақпарат болып саналады. Сондықтан қай елдің тұрғындары ақпарат алуға кең мүмкіндік алса, алдыңғы қатарлы ақпараттық технологияны пайдаланып терең білім алса, сол ел алдыңғы қатарлы болып ел болып саналады. Елдің болашағы, келешек жастар осы мүмкіндікті қалай пайдаланады, қоғамды ақпаттандыруды қалай жүзеге асырады деген сұрақ туындайды. Оның жолдарының бірі білім алуды ақпараттандыру болып саналады.

Білім алуды ақпараттандырудың бір әдісі - қашықтықтан оқыту. Қашықтықтан оқыту - жаңа оқыту формасы. Виртуалдық оқу аудиториясында отырып білім алу. Мультимедиялық құралдарды ұтымды пайдалану. Оқытушы

мен оқушылар арасындағы сұхбатты ұйымдастыру. Ол үшін дәстүрлі және жаңа ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдаланып оқытудың кіріктірілген нысанын жасау. Ал, қашықтықтан оқыту - ол оқу процесі кезінде осы замандық компьютерлерге және телекоммуникациялық технологияларға арналып жасалған дәстүрлі және инновациялық оқыту әдістерін қолданып оқыту болмақ. Бұл үрдіс - сырттай және күндізгі білім алу формасының негізгісі болып саналады.

Біз үшін қашықтықтан оқытудың маңыздылығы, әрі мақсаты – білім берудің біртұтас ақпараттық жүйесін құру арқылы студенттердің білім деңгейін көтеру. Сонымен қатар, әлемдік ақпарат кеңістігіне жол ашу. Оқушылардың ғылыми және шығармашылық ізденістерін арттырып, білікті маман дайындау болмақ.

Қашықтықтан оқыту формасы уақыт және кеңістік белдеулерінен тәуелсіз болуы керек. Әсіресе, көпшіліктің өз бетінше үздіксіз жалпы білім алу жүйесін және өзара ақпарат алмасуын қалыптастырып, жүзеге асыруы қажет. Ал, қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесінде қолданылып жүрген білім беру технологиялары отандық білімнің жаңа талаптары мен республиканың саяси-экономикалық таңдауына сәйкес қолданылып келеді. Сондықтан, өмірдің өзі талап етіп отырған технологияның бірі - қашықтықтан оқыту технологиясы.

Соңғы жылдары телекоммуникациялық технологияның және гипермедияның қарқынды дамуына байланысты білім беру жүйесінде компьютерді қолданудың тиімділігі артып келеді. Бүкіл әлемді қамтитын «Интернет» желілік байланысы қашықтықтан білім беру жүйесінің пайда болуына негіз болды. Ғылым мен техниканың дамуы білімді ақпараттандыру үрдісін жетілдіруді талап етті. Болашақ түлектердің кәсіби шығармашылығында нақты тапсырмаларды шешу барысында ақпараттық технологияларды пайдалану дағдыларын бекіту және білім беру қызметінде қашықтықтан оқыту арқылы олардың қолдану біліктілігін көтеру. Сырттай және экстернат формасында оқытын студенттердің талаптарын қанағаттандырып, оларға жұмыс істейтін орнынан алыстамай, өздеріне ыңғайлы уақытта білім алуды ұйымдастырады. Одан басқа, қашықтықтан оқыту жүйесі әлеуметтік жағдайына (оқушыға, студентке, азаматтар мен әскерилерге, жұмыссыздарға т.б) қарамастан және еліміз бен шетелдің кез-келген ауданында тұрса да адамның білім және ақпарат алу құқығын қамтамасыз етеді.

Танымдық белсенділігін арттыру мақсатында қашықтықтан оқыту әдісін пайдалану, студенттердің қызығушылықтарын арттырады. Осы процес арқылы студенттердің контингентін сақтауға мүмкіндік береді. Студенттерді оқыту сапасы мен үлгерімін арттырады. Оқу процесін дәстүрлі ұйымдастыру формасы мен байланысты студенттердің кәсіби білім алуындағы кемшіліктері жойылады.

Соған орай, қашықтықтан оқыту (ҚО) жүйесінің құрылымына келесі элементтер енеді:

ҚО мақсаты маманның үлгісімен жасалған және мемлекеттік тапсырысқа сәйкес қалыптасатын, білім және білік жүйесін үйренушілердің оқып меңгеруі.

ҚО мазмұны әлеуметтік сұраныстың педагогикалық үлгісі болып табылады. ҚО үрдістері, әдістері, ұйымдастыру түрлерінің жүзеге асырылуы оның мазмұнымен анықталады.

ҚО объектісі дегеніміз олар қашықтықтан оқытудың білім беру қызметін пайдаланушылар, яғни жеке тұлғалар, студенттер, тыңдаушылар, оқушылар және т.б. Олар берілетін білімді қабылдап алушы (объектісі) болып табылады. Мұндай ҚО тыңдаушылары білім алудың дәстүрлі түрін пайдаланатын студенттерден өзгешелігі өздігінен шығармашылық тұрғыдан жұмыс істей алатын, білімге деген құштарлық арқылы алдына қойған мақсатына жете алатын, компьютермен жұмыс істейтін, телекоммуникациялық байланыс құралдарын шебер меңгерген дағдысы болуы қажет.

ҚО субъектісі оқытушылар болып табылады. Оқытушы алдымен ҚО білім беру үрдісінің жоғары қолжетімдігін, тиімділігін қамтамасыз ететін ең басты жауапты тұлға. ҚО оқытушысының іс-әрекетіне тән бірқатар міндеттер тьютор терминін енгізу қажеттілігі туындайды. Ол дегеніміз, кеңес беруші-оқытушы. Кеңес беруші-оқытушы информатика және телекоммуникация жүйесінің басты негізін білуге міндетті. Оның білімділігі алдыңғы озық сипатта болуы қажет.

ҚО әдістеріне алдымен қашықтықтан оқытудың түрілері жатады. Ол, алдымен,

- ақпараттық - ереже жиынтығы;
- репродуктивті, яғни дауыс күшейткішін реттеу;
- мәселені мазмұндау мүмкіндігінің қолжетімдігі;
- теориялық зерттеудегі логикалық тәсілдер мен ережелер жиынтығы;
- зерттеуші 5 жалпы дидактикалық оқыту әдістері (мұндай әдістер оқытушы мен білім алушы тұлғалардың өзара білім беру және білім алу іс-әрекеті педагогикалық актілерінің барлық жиынтығын қамтиды);

ҚО құралдарына қашықтықтан оқытудың білім беру үрдісінде оқыту формасының дәстүрлі түрі қалай қолданылса, дәстүрлі емес білім беру формасындағы (қо) түрі де компьютерлік техниканы және телекоммуникацияны, сонымен бірге білім беру технологиясы облысындағы соңғы жетістіктерін қолдануға негізделген инновациялық оқыту құралдарын да солай пайдаланады.

ҚО ғылыми - білім материалдық базасына келесі құралдар жатады. Олар оқу бағдарламасына сәйкес оқу үшін қажетті материалдық және техникалық құралдар жиынтығы. Мәселен:

- оқу және оқу - көмекші бөлмелері;

- зертханалық қондырғылар;
- техникалық оқыту құралдары;
- оқулықтар;
- оқу құралдары және басқа да оқу - әдістемелік материалдардан тұрады.

ҚО-дың идентификациялық бақылау жүргізу жүйесі. Олар ҚО кіретін бақылаудың ерекшелігі білім алушы тұлғаның қабылдаған білімін, кәсіптік сапаларын, қабілеттерінің даму деңгейін бағалау болып табылады. Сонымен қатар, ҚО-дың идентификациялық бақылау жүргізу жүйесі білім алушылардың өзіне тиімді құралдары мен оқыту әдістерін таңдауға мүмкіндік жасауына әсер етуі қажет.

1.2 Қашықтықтан оқыту үлгілері

Қашықтықтан білім беру мүмкіндігін ұсынатын оқу орындарының барлығы бір бірінен белгілі қасиеттері бойынша ерекшеленеді. Олардың ерекшеліктері білім беру техникасы, модельдері, мазмұны мен деңгейі, білім алушылардың саны мен құрамы, техникалық және қаржылай мүмкіндігі бойынша ерекшеленеді.

Қашықтықтан оқыту үлгілері, алдымен, білім беруші орындарының қызметкерлері білім алушы тұлғалардың білімін арттыру үшін бір-бірімен тығыз байланысты төменде көрсетілген еңәажетті мәселелерді қамтуға міндетті. Олар:

- қашықтықтықтан оқыту курстары түріндегі электрондық кітапханаға қажетті материалдар базасын жасау және жинақтау;
- білім беруге бағытталған сыртқы ақпараттық ресурстарды дайындау (қашықтықтықтық курстар, электрондық кітапханалар);
- оқу процесін ұйымдастыру;
- білім ақпаратын білім алушыға жеткізу, сонымен қатар, тыңдаушының оқу курсы бойынша меңгеретін білім тексеруін қамтамасыз ететін бағдарламалық-техникалық құралдар, әдістер және ұйымдастыру шаралар кешенін әзірлеу.

Қазіргі кезде көптеген оқу орындарында қашықтан оқытудың өздеріне тиімді оқыту үлгілері қарастырылған. Мәселен:

бірінші модель - экстарнат түрінде оқыту. Қандайда бір себеппен күндізгі оқу орнында оқи алмайтын оқушылар мен студенттерге арналған, мектептің орта білім студенттеріне талабына ыңғайластырылған оқыту.

екінші модель - бір университет базасында оқыту. Тұрақты түрде оқытылмайтын, оқу орынан қашықта орналасқан, сырттай (ашық форма) немесе қашықтан оқытатын, яғни компьютерлік телекоммуникациялы мен ақпараттық технологияны қамытыған, студенттерге арналған бүтіндей оқу жүйесі. Мұндай бағдарламалар әртүрлі білім аттестаттарын алу үшін пайдаланылады.

үшінші модель - бірнеше оқу орындарының бірігіп жұмыс істеуіне негізделген оқыту. Жетекші пәндерді (елдің немесе шет елдің кез-келеген аумағында) оқытуда бірнеше оқу орнының, сырттай қашықтан оқытудың бағдарламасын бірігіп дайындауына негізделген. Қашықтан оқытудың бағдарламасын дайындағанда осылай бірігіп қызмет ету, оның сапасын арттырады және біршама арзандатады. Бағдарламаның келешек мақсаты - достас елдердің кез-келген азаматына, өз елінен немесе үйінен алысқа ұзамай ақ, осы елдердегі колледждер мен университеттер базасында кез-келген білім алуына мүмкіндік беру.

төртінші модель - студенттер мен оқышулар әр бағытта білім алатын, ашық немесе қашықтан оқытуға арнайы құрылған, тәуелсіз білім беру мекемесі. Олар мультимедиялық курстар жасауға маманданады. Оқу ақысы студенттер жұмыс істейтін ұйымдар мен фирмалар арқылы төленеді. Осындай ең ірі мекеме Лондондағы Ашық университет болып табылады. Оның базасы негізінде соңғы жылдары Ұлыбританияның ғана емес Достастық елдерінің де көптеген студенттері қашықтықтан оқытылып жатыр.

бесінші модель - тәуелсіз оқыту жүйесімен оқыту. Бұған ұқсас жүйелерде оқыту толығымен теледидардағы бейнежазу немесе радиобағдарлама, сонымен қатар баспа құралдары арқылы жүргізіледі.

Ал, педагогикалық практикада танымал оқыту түрлері қалыптасқан. Олардың ішіндегі ең кең тарағандары: дәрістер, семинарлар, зертханалық жұмыстар, бақылау жұмыстары, емтихандар және т.б.

ҚО дәрістері, дәстүрлі дәрісханалықтан айырмашылығы, оқытушымен бетпе - бет қатынасуы болғызбайды. Дегенмен, бірнеше артықшылық жақтары да бар. Дәрістерді жазу үшін аудио және бейне-кассеталар, CD-ROM дискілерді және т.б. қолданады. Жаңа ақпараттық технологияларды (гипермәтін, мультимедиа және т.б.) қолдану дәрістерді көрнекі және мазмұнды түрде береді. Мұндай дәрістерді кез келген уақытта, кез келген қашықтықта оқуға болады.

ҚО семинарлары оқу сабақтарының белсенді түрі болып табылады. ҚО семинарлары бейнеконференциялардың көмегімен жүргізіледі. Олар пікірталасқа оның дамуының кез келген жерінде кіруіне мүмкіндік береді және бұдан бұрынғы айтылған сөздерді оқып, бірнеше қадам артқа қайта оралады. Оқытушы материалдың меңгерілуін пікірталасқа қатысушының белсенділік дәрежесі бойынша бағалай алады. Студенттердің арасында өзара іс - әрекет ету саны артады, ал оқытушы тең құқылы әріптес ретінде көрінеді.

ҚО кеңестері пәнді өз бетімен оқып үйренуде білім алушыларға жетекшілік жұмысын жасау және оларға көмек көрсету түрлерінің бірі болып табылады. Телефон және электронды пошта, сонымен бірге телеконференциялар қолданылады.

ҚО зертханалық жұмыстар материалды тәжірибелік меңгерілуі үшін беріледі. Дәстүрлі білім беру жүйесінде зертханалық жұмыстар мынаны талап

етеді: арнаулы жабдықтарды, макеттер, имитаторлар(бірдемені мүмкіндігінше дәл қайталайтын аспап), тренажерлар, химиялық реактивтер және т.б. ҚО жүйесінің келешекте мультимедиялық технологиялар, ГИС-технологиялар, имитациялық үлгілеулер және т.б. қолдану есебінен зертханалық практикумдарды жүргізу міндеттерін қысқартуға маңызды мүмкіндігі болады. Білім алушыларға қарапайым жағдайда көрсетуге өте күрделі немесе мүлде мүмкін емес құбылыстарды виртуаллды шындық көрсететін мүмкіндігі бар.

ҚО бақылау - бұл білім алушының оқу материалын теориялық және практикалық меңгеруі нәтижелерін тексеру. ҚО өзін дәлелдете білді және тестік бақылаудың лайықтылығын құптайды. Тест ережесі, пән бойынша кеңейтілген сұрақтар тізімін қамтиды, олардың әрбіреуіне бірнеше жауаптар нұсқасы ұсынылады. Студент осы нұсқалардан дұрыс жауапты таңдауы керек.

1.3 Қашықтықтан оқытудың артықшылығы мен тиімділігі

Қашықтықтан оқыту - оқытушының студентпен (жалпы білім алушы тұлға) оқыту құралдары арқылы интерактивті қарым-қатынас әрекет үрдісін ұйымдастыруға мүмкіндік беретін жаңа ақпараттық технология (ереже бойынша компьютерлік техника).

Қашықтықтан оқыту артықшылықтары төмендегідей болып табылады:

- кез келген жерде, кез келген мерзімде оқуға мүмкіндігі бар;
- кәсіби қызметпен қатар білім алуға болады;
- оқу үрдісінде ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялардың жаңа жетістіктерін пайдалана отырып, студенттер мен оқытушылар арасындағы белсенді диалог құруға;
- оқу ақпаратына мүмкіндік беру;
- білім алушының мекен жайына, денсаулық жағдайына, элитарлық және материалдық жағдайына қарамастан тепе-тең дәрежеде білім алуға мүмкіндігі бар.

Қашықтықтан оқыту технологиясын пайдалану, білім беру үрдісінің негізіне арнайы жасалған оқу-әдістемелік материалдармен білім алуына және бақыланатын өзіндік жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Қашықтықтан оқытудың компоненттері мен әдістемелік тәсілдері оқытуды мүмкіндігінше ыңғайлы және тиімді болуына мақсатты түрде көзделген.

Жалпы қашықтықтан оқыту үрдісін көпшіліктің түсінігі бойынша виртуалдық оқу аудиториясына қатысып, мультимедиялық құралдарды ұтымды пайдалану арқылы білім алу болып табылады. Алайда, ақылы интернеттік қызмет мұндай мүмкіндікті бізге бере бермейді. Соған орай, қашықтықтан оқыту үрдісін жүргізу үшін жинақталған түрде белгілі бір тәртіпте құрылған әдістемелік кешенді оқу бағдарламасын құруы қажет.

Әлем бойынша қашықтықтан оқыту жүйесін орта оқу орындарының оқушылары, студенттер, түрлі деңгей басқарушы тұлғалар, аймақтық басқару

органдарының жетекшілері, жұмыспен қамту қызметінде тіркелген тұлғалар, екінші білім алуға немесе біліктілігін жетілдіргісі келетін тұлғалар, қандай да бір білім саласындағы біліктілігін арттырғысы келетін мемлекеттік қызметкерлер, сонымен қатар, қозғалыс еркіндігі шектеулі адамдар, мүгедектер және т.б. пайдаланады. Соған орай, қашықтықтан оқытуды дамыту үшін қашықтықтан оқыту үрдісін жүргізуші тұлғалардың білімін жетілдіру, оқытушылардың біліктілігін көтеру, қашықтықтан оқытудың ақпараттық кеңістігін құру, оқу үрдісіне қашықтықтан оқыту технологияларын интеграциялау, қашықтықтан оқыту курстарын ұйымдастырып өткізу, қажетті оқыту стандарттарын жасау мәселелері шешілуі тиіс. Қашықтықтан оқытудың жергілікті жүйесі белгілі бір білім орындарында, жекелеген қала (университет) шеңберінде жұмыс атқарады, оның құрамына тек жоғары оқу орындары ғана емес, мектептер, колледждер де кіреді. Осындай жүйенің аясында жұмыс жасаудың алғашқы сатысында зиялылық (интеллектуалды) потенциалын, компьютерлік техниканы ұтымды пайдалана отырып, үздіксіз білім беру принциптерін ойдағыдай іске асыру қажет болады. Осыған орай, мектептер мен орташа және жоғарғы оқу орындары жергілікті және аймақтық желіні пайдаланып, білім алушыларға шығармашылық жұмыстарды өздігінен атқаруға үйретеді. Бірыңғай ақпаратты білім беру кеңістігінде қашықтықтан оқытуды ұйымдастырудың териялық аспектілерін жасап, практикалық тұрғыдан пайдалану қашықтықтан білім беру оқу іс - әрекетін жетілдіреді.

Сонымен қатар, қашықтықтан білім беру оқу іс-әрекетін жетілдіруге ғана емес, сонымен қатар осы оқу іс-әрекетін меңгеруге бағытталған ғылыми білім бағыты болып табылады. Қашықтықтан білім беру негізінде білім алушылардың өзіндік жұмысын бақылау, арнайы оқу материалдарын пайдалану, дәстүрлі технология элементтерін қолдану, сонымен қатар жаңа ақпараттық-телекоммуникациялық құралдарды пайдалану ұғымдары да жатады. Мұндай сан қырлы, әрі күрделі мәселелерді жүзеге асыруда оқытушының атқарар рөлі өте үлкен. Оқытушыға әрі ауыр, әрі жауапты міндет жүктеледі. Ол курстың бағдарламасының құрылымын дайындап, оны қашықтықтан білім беру жүйесімен астастырып бейімдейді, оқу үрдісінің барысын қадағалап, тапсырмаларды орындау барысында, өз бетімен бақылау-пысықтау жұмыстарын орындау жөнінде ұсыныстар береді. Қашықтықтан оқыту тәсілі бойынша жұмыс істейтін оқытушы оқытудың жаңа технологиясын, оқытудың компьютерлі және тораптық жүйелерін жетік біліп, олармен іс жүргізу ісін орындауға міндетті болып саналады.

Қашықтықтан оқыту технологиясы бойынша оқытушының негізгі міндеті білім алушының келесі түрдегі орындалатын өз бетінше жұмысын басқару болып табылады. Әсіресе, оқу үрдісіндегі туындайтын түсініксіз немесе қиын мәселелерді қарастыру, мақсат пен міндеттерді қою, білім, беру, ұйымдастыру қызметі, білім алушылардың арасында өзара байланысты ұйымдастыру, оқу процесін бақылау үрдістері оқытушының міндетінде болады.

Тыңдаушылар қашықтықтан оқыту кезінде білім беру процесінің негізін қолайлы уақытта, ыңғайлы орында, тиімді жағдайда өз бетінше жұмыс жасайды. Сондықтан тыңдаушылар өз бетінше жұмыстың техникасы мен әдістемесін, білімді өз бетімен толықтыру негіздерін жоғарғы деңгейде меңгеруі қажет. Қашықтықтан оқыту кезінде оқу процесі білім алушы мен педагогикалық қызметкердің толықтай қашықтықта немесе толықтай емес қашықтық негізінде жүзеге асырылады. Осыған байланысты оқытушы ролі толығымен өзгереді. Олар: оқу - әдістемелік құралдар жасау, электронды оқыту құралдарын дайындау, қашықтықтан оқыту курстарын дайындау, қашықтықтан оқытуда студенттермен сабақ жүргізу, студенттерге кеңес беру тәрізді ең маңызды іс - әрекеттерді іске асыруға тиісті.

Қашықтықтан оқытуда өз бетінше жүргізілетін жұмысты сөзжұмбақтар, шарада немесе тапсырмалар арқылы ұйымдастыру, жаңа тақырыптарды меңгеру үшін де өте ыңғайлы. Қашықтықтан оқытудың жетістігі - оқытушының өзінің қатысуынсыз білім алушылардың назарын өзінен тыс қалдырмау қабілеттілігіне де байланысты болады. Қашықтықтан оқыту курсына жаңа тақырып бойынша берілетін материалдар электронды немесе электронды оқулық түрінде беріледі. Жаңа тақырыпты мұндай формада баяндау кезінде сабақтың басты элементі форум немесе чат болып табылады. Мұндай баяндаулар алдын ала жоспарланып, алдын ала даярланған сценарий бойынша жүргізіледі.

Оқытудың ауқымды және жергілікті жүйелерін ойдағыдай пайдалана білудің нәтижесінде білімнің базалық және деректердің банкілік мәліметтеріне, клиент-сервер, мультимедиа, компьютерді оқып-үйренуші жүйелерге, электрондық оқулықтарға, оқу-әдістемелік материалдарға, қашықтықтан оқыту жүйесінің технологиясымен үйлесімді болып келетін, алдағы уақытта оқыту тәсілдерінің ішінде кең тараған бес аспап әрі өміршең түрлері бола алатындай жайлы оқулықтарға, бағдарламаларға еркін кіруге болады.

2. Қашықтықтан оқыту жобасын жүзеге асыру үшін инструменталды құралды таңда

2.1 Интернет туралы ұғым

Жиырмамыншы ғасырдың аяғында пайда болған Интернет қазір жер шарының әр түкпірін байланыстырып сан алуан адамдарды, елдер мен құрылқтарды біріктіріп отыр. Интернет 1960 жылдары АҚШ-та дүниеге келді. Оны соғыс бола қалған жағдайда бір-бірімен телефон арналары арқылы қосылған компьютер желілерімен байланысып отыру үшін АҚШ-ның орталық барлау басқармасының қызметкерлері ойлап тапқан. Алпысыншы жылдардың аяғында Пентагон ядролық соғыс бола қалғанда компьютер желісінің үзілмеуі үшін арнайы жүйе жасады, тәжірибенің ойдағыдай жүргізілу барысында ARPANet желісі пайда болып, ол Калифорниядағы және Юта штаты зерттеу орталықтарындағы үш компьютерді ғана біріктірді. Кейін ARPANet бейбіт мақсатқа қызмет етті, оны негізінен ғалымдар мен мамандар пайдаланды. Сексенінші жылдардың басында Интернет деген термин пайда болды. Бұл ағылшынның халықаралық желі деген сөзі. 1990-шы жылдары Интернетке енушілер саны күрт өсті, ал 2000 жылы оған 5 млн компьютер қосылып, пайдаланушылар саны 200 миллионнан асты. Интернеттің мүмкіндігі шексіз. Талғамыңыз бен көңіл күйіңізге қарай одан сізді қызықтыратын көп нәрсе табуға болады. Үйден шықпай газеттің тың номерін парақтағыңыз келеме, мейіліңіз, тек WWW немесе Web деп аталатын әлемдік шырмауықты қолдансаңыз жетеді. Гиперсілтеме жүйесі арқылы қажетті басылымыңызды санаулы минуттар ішінде тауып аласыз. Планетамыздың кез келген нүктесіндегі ауа райын, ақпараттық агенттіктің соңғы жапалықтарын білгіңіз келсе Интернет жардем беруге азір. Алыс елдерге сапар шексеңіз сізге қажет елмен, қаламен, қонақ үймен таныса аласыз. Интернеттен ғалым да, бизнесмен де, компьютерлік ойын әуесқойы да, бәрі-бәрі қажет ақпарат таба алады. Интернет күнделікті тұрмыс пен жұмыстың айнымас құралына айналып келеді. Интернеттің негізі АҚШ-да жасалғанымен, оның нақты қожайыны жоқ. Әрбір үкімет, компания, университет ақпараттық қызмет ұсына отырып, бұл желінің тек қана өз бөлігіне иелік жасайды. Алайда, Интернетке жеке дара ешкім де қожалық жасай алмайды. Сондықтан ол шын мәнінде адамзаттың әлемдік қазынасы болып табылады. INTERNET-ті пайдаланудың нақты себептері өте көп. Мысалы, сіздің Бурабайға барып дем алғыңыз келіп отыр, сол жердегі аквалангпен жүзуге ыңғайлы орын туралы білгіңіз келеді дейік. Олай болса, "scuba" (акваланг) жаңалықтар тобын қарап шығу керек, мүмкін сонда демалған біреу мәлімет берген болар, әйтпесе сұрағыңызды сонда енгізіп, күтіңіз. Біреу сізге жауап беріп қалар (үлкен ықтималдықпен жауап алатыныңызға сенгіміз

келеді). Әлде әр түрлі заттар жинайтын коллекционермен танысқыңыз келе ме, жоқ әлде торт жасау рецептерін іздейсіз бе? IBM суперкомпьютерімен шахмат ойнауға қандайсыз? Периодты әдебиет жөніндегі анықтамалықты карап, Ресей журналдары оқуыңызға болады. INTERNET-тің бар мүмкіндігін, онда жиналған мәліметтерді де түгел айтып беру қиын. Оның үстіне күнбе-күн оған жаңа мәліметтер келіп түсіп жатады. INTERNET-пен байланысқан провайдер компаниясы деп аталатын мекемелер әрбір компьютерді INTERNET - ке қосып бере алады. Желіге қосылудың бірнеше түрі бар, олар:

- қосылып тұратын тікелей байланыстар (кіру жолдары);
- тұрақты қосылып тұрмайтын байланыстар (кіру жолдары);
- почталық байланыстар.

Жалпы интернет - ол бүкіл әлемдік сервер. Интернетке қосылу мүмкіндігі болған кезде, білім беру мекемелері, мемлекеттік ұйымдар, коммерциялық кәсіпорындар және жеке адамдар сияқты миллиондаған қайнар көзінен ақпарат алуға болады. Осы қазіргі замандағы кеңінен тараған Интернет қызметтері:

- бүкіләлемдік тор;
- веб-форумдар;
- вики-проекттер;
- интернет-дүкен;
- электронды почта;
- жаңалықтар топтамасы;
- файл - алмасу желілері;
- интернет-радио;
- интернет-теледидар;
- IP - телефония;
- мессенджерлер;
- FTP - серверлер;
- IRC(яғни әр түрлі веб - чаттар);
- іздеу жүйелері;
- интернет - жарнама;
- өшірілген терминал;
- төлеу жүйелері.

Internet - кез - келген компьютерді жер шарында орналасқан басқа жұмыс станциясымен, яғни телефон арнасына қосылған басқа компьютермен жылдам байланыстыратан дүниежүзілік жүйе. Интернеттің мүмкіндігі шексіз.Талғамыңыз бен көңіл күйіңізге қарай одан сізді қызықтыратын үйден шықпай көп нәрсе табуға болады. Интернет арқылы мәтінді, хабарламаны, құжаттарды, фото, аудио, видео материалдарды қабылдап алуға не керісінше жіберуге болады; Күн сайын емес, сағат сайын, сәт сайын бүкіл әлем жаңалықтарымен танысып отыруға;

- Кез келген тақырыпқа қатысты материалдар, анықтамалар алуға;
- Қашықтықтан оқуға, яғни үйде отырып білім алуға;
- Қызмет түрлерін ұсынуға, тауар сатып алуға не сатуға;
- Қаржылық операциялар жасауға;
- «Mail.Ru Агент», «Facebook», «Skype» т.б. арқылы реалды уақытта тіл қатысуға да, бейнебайланыс орнатуға да болады. Бұдан өзге біз біліп-біле бермейтін жаңа көкжиектерін айтып тауысу мүмкін. Шет елдерге сапар шексеңіз сізге қажет елмен, қаламен, қонақ үймен таныса аласыз. Интернеттен ғалым да, бизнесмен де, компьютерлік ойын әуесқойы да, бәрі-бәрі қажет ақпарат таба алады.

2.1.1. Қазақстандағы интернет

Біздің Қазақстанда 1998 жылы наурыз айының басында Республика телекоммуникациялық компанияларының басқаруымен телекоммуникация ассоциациясы деген жаңа ұйым пайда болды. Яғни олар коммерциялық емес құрылымның шығу мақсаты - кәсіпорынның іскерлігін байланыстыру, желілер телекоммуникациясының дамуын, ақпараттық технологияны пайдалану және байланыс қызметін ұсынады. Олардың жұмысы: отандық және шетелдік операторлар арасындағы құжат қатынастарын құруға практикалық көмек көрсету көзделген. Осыған орай - тұтынушылар мен қолданушылар арасындағы қызметті де қамтиды. 3G қызметі қазіргі уақытта мультимедиялық қызметпен қоса ақпарат жіберу жылдамдығы 14 мбит/сек дейін қызмет жасайды. Бұл қазіргі уақыттағы абоненттердің сұранымына мейлінше сай келеді. Бірақ телекоммуникациядағы жүйе арқылы ақпарат жіберу күннен күнге өсуде. Сондықтан абоненттердің сұранымдарын қанағаттандыру үшін телекоммуникация арқылы ақпарат жіберу жылдамдығын жоғарлату мақсатында, жаңа стандартты 4G ойлап тапты. 3G ұйымдастырушылары 2004 жылдан бастап бірінші стандартты 4G қызметімен жұмыс жасай бастады.

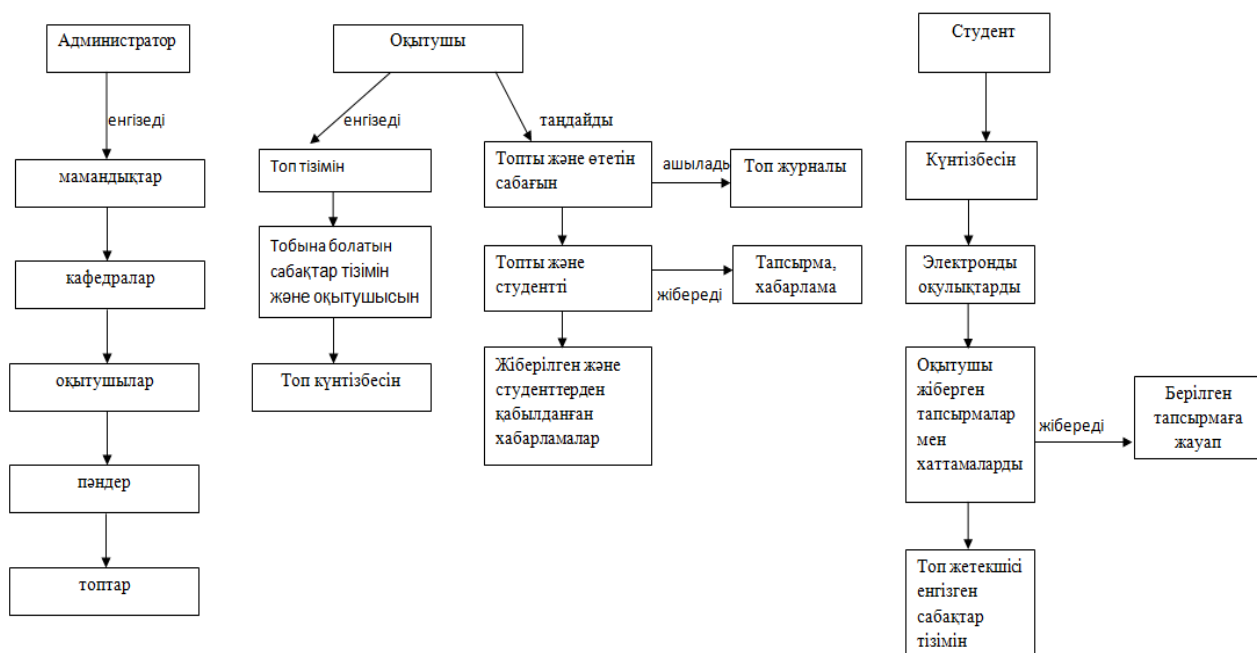
Қазақстан Интернеттегі бостандық бойынша «жартылай еркін» ел деп танылды. Бұл туралы дүйсенбі күні «Фридом хаус» құқыққорғау ұйымы жариялаған 2012 жылғы Интернеттің бостандығы туралы баяндамада айтылды. Бұл баяндамада барлық елдер Интернеттегі бостандық бойынша үш топқа топтастырылған - еркін, жартылай еркін және еркін. Еркін елдердің тізіміне 30 мемлекет кірді. Онда Эстония көш бастап тұр. Бұрынғы КСРО елдерінің арасында оған Украина және Грузия енген. Жартылай еркін мемлекеттердің тізіміне 26 республика енді. Бұрынғы КСРО елдерінің ішінде оған Ресей, Әзірбайжан, Қазақстан мен Қырғызстан кірді. Интернетте еркіндігі жоқ деп 26 мемлекет танылды. Онда бұрынғы КСРО елдерінің арасында Қырғызстан байқалды. "Фридом хаус"-тың пайымынша, Интернетте еркіндікті қамтамасыз ету бағытында ең мүшкіл жағдай Қытайда, Куба мен Иранда қалыптасып отыр.

8-19 мамыр күндері Алматыда үшінші аймақтық «Орталық Азия елдеріндегі интернеттің дамуы» атты форум өтпекші. «InternetCA-2012» форумында аймақтағы интернеттің даму мәселелері кеңінен талқыланды. Форумға Еуропадағы Қауіпсіздік және ынтымақтастық ұйымының Астанадағы орталығы, «Сорос-Қазақстан» қоры, Конрад Аденауэр атындағы қордың Қазақстандағы өкілдігі бірлесе отырып ұйымдастырып отырған шараға мемлекеттік органдар мен үкіметтік емес ұйым өкілдері, парламент депутаттары, дипломаттар, журналистер, заңгерлер, ғалымдар, бизнесмендер, интернет қауымдастықтың белсенділері мен интернет саласы бойынша шетелдік сарапшылар қатыспақ.

Қазақстандағы интернеттің даму деңгейі, соның ішінде қазақтілді интернет кеңістіктегі көкейтесті мәселелер туралы айтпас бұрын сәл шегініс жасасақ. Осы форумдармен Қазақстандағы интернет ассоциациясы айналысады.

2.2 Есептің алгоритмі

2.1 суретте алгоритм схемасында администратор, оқытушы мен студент арасындағы жаңалық жіберу кезіндегі әрекеттер диаграммасы ретінде көрсетілген.

2.1 суретте алгоритм схемасында администратор, оқытушы мен студент арасындағы жаңалық жіберу кезіндегі әрекеттер диаграммасы ретінде көрсетілген.

2.3 РНР туралы ұғым

PHP дің тарихы 1995 жылы Рasmus Лердорф (Rasmus Lerdorf) Perl тіліндегі қарапайым қосымшаны ойлап табуымен басталады. Ол қосымша веб - сайтта пайдаланушылардың оның резюмесін сараптайды. Яғни PHP дегеніміз не? PHP - бұл веб - серверге жіберілетін скриптердің көмегімен веб - беттерінің динамикалық генерациясына қажетті бағдарламалау тілі. Дербес веб-беттерді жасау үшін аспаптар - жалпы тағайындаудың қосымшаладың веб - нің өндеуі үшін жіті түрде қолданылатын программалауы скрипт тілі дәл қазір сүйенетін - провайдерелер және динамикалық веб - сайттарды жасау үшін қолданылатын программалаулардың тілдерді ара – арасыларының жетекшілердің бірлері болып табылады. Тіл жіне оның интерпретаторы ашық коды бар жоба энтузиасттардың тобымен шеңберінде өндейді. PHP ашық бастапқы кодты өнім болып табылады және платформалы тәуелсіз. PHP Windows NT және Unix-тің көптеген версияларында жұмыс жасайды. Ол көбінесе Apache программасымен нығыз жұмыс жасайды. Модуль ретінде жіберіле береді. Егер жіберілу Apache модулі түрінде болса PHP оңай және жылдам жұмыс жасайды. Бұл кезде процессті жасауға байланысты туындайтын қосымша шығындар болмайды. Құжат бетіңіздегі әртүрлі операциялардан басқа сіз PHP көмегімен HTTP-тақырыптарды қалыптастырып HTTP орната аласыз. Сонымен қатар аутентификацияны басқарып пайдаланушыны басқа бетке бағыттай аласыз. PHP берілгендер қорына еруге үлкен мүмкіндіктер ашады. Бұл сізге PDF құжаттарды инерациялаудан, XML-дегі грамматикалық талдауды жасауға мүмкіндік береді.

PHP операторлары сіздің бетіңізге веб-беттерді қойып береді, сондықтан арнайы ортада жүзеге асырудың қажеттілігі туындамайды. Сіз PHP-кодының блогын `<?php?>` тегімен бастап аяқтайсыз. Бұл тегтердің арасындағылардың барлығы PHP код ретінде интерпритацияланады.

PHP тілінің синтаксисі Си және Perl синтаксисіне ұқсас келеді сіз ауспалыларды оларды пайдаланудан бұрын жарияламауыңыз керек. Массивтермен Хэмтер оңай жүзеге асырылады.

Дегенмен PHP Apache құрылған жағдайда бәрінен жылдам жұмыс жасайды. PHP веб - сайтында оны Microsoft IIS және Netscape Enterprise Server орналастырудың реті бар. Егер сізде PHP ді орнатуға бағдарламалық қамтамасыз етудің көшірмесі жоқ болса, оны сізге ресми веб - сайттан ала аласыз. Ол жерден сіз PHP дің барлық ерекшелігі мен қызмет бейнеленген түсіндірілген жетекшілікті таба аласыз.

2.3.1 PHP+MySQL

Қазіргі кезде технологияның дамуына байланысты компьютерлердің графикалық мүмкіндіктері күннен-күнге ұлғаюда. Қазіргі компьютерлердің мүмкіндігіне байланысты программалар да аз жасалып жатқан жоқ. Соның

ішінде PHP тілінің артықшылығы Берілгендер қорымен жұмыс істеуі ол бірнеше берілгендер қорының кестесі.

InterBase	Solid				
dBase	mSQL	Sybase			
Empress	MySQL		Velocis		
FilePro	Oracle	Unix dbm	Informix	PostgreSQL	ODBC

MySQL - бұл көппатокты серверлі берілгендер қоры. MySQL бұл қолдануға өте тиімді және үлкен жылдамдықта жұмыс істей алады. MySQL ANSI 92 стандартындағы SQL тілінде сұраныс құра алады. Бұл тіл арқылы таблица қосуға және жоюға ескі кестелердің мәліметтерін жаңартуға мүмкіндік береді.

MySQL - дің қысқаша мүмкіндіктері

- Бір уақытта берілгендер қорымен жұмыс істеушілерге шексіз мүмкіндік береді.
- Таблицадағы қатарлар саны 50 млн. жетуі мүмкін.
- MySQL командалардың орындалу барысында сервердің ішіндегі ең тез.
- Қауіпсіздігі қарапайым жүйе.

2.3.2 PHP дің пайда болуы және даму тарихы

PHP ылғи кездесетін сияқты оны өңдеу мен толықтыру қажет болды. Оны жүзеге асыру үшін Расмус Си-ға жазылған пакеттің жаңа версиясын жасап шығаруға осылайша құрал жұмыстың атауға ие болады PHP /F1 /Personal Home Page /Forms Interpreter/ ары қарай ол PHP 2 деген атаумен де белгілі болады. Бұл версия қазіргі уақытта осы күнгі PHP-ге ұқсас. Оның синтаксисі және Perl тілі стилінде ауыспалы атау алуы, болатын формаларды автоматты интерпретациялауға берілгендермен интеграциясына, және PHP операторларын html код беттерге орналастыруға мүмкіндігі болатын. Сонымен қоса бұның барлығы қате жылдам жұмыс жасайтын болды. Өйткені PHP Apache серверіне компилирленген еді. 1997 жылы PHP 50,000 - дай доменде қолданылады.

Дәл осы жылы PHP жобасына Зив Сураски мен Энди Гутманс (Andi Gutmans) қосылды. Олар Израил университеттерінің бірінде студент болып жүріп, PHP ді коммерциялық университеттік жобаға пайдалануға тырысты. Осы жерде олар көптеген қиындықтармен, бұл технологияның шектеулі екеніне кездесуге тура келді. Яғни Энди мен Зив PHP 2-нің алғашқы кодын үйрене отырып оған өңдеудің, әсіресе тілдің синтаксисіне қайта өңдеу қажет деген тұжырымға келді. Бірнеше ай көлемінде олар бұл тапсырманы кереметтей орындай білді. Оның үстіне бұл жұмыс оларға университеттің оқу жүктемесі ретінде сыналды.

Жұмысты бітірген Зив пен Энди Расмуспен байланысты. Ол PHP дегі барлық өзгерістерді қуана қабылдады. Осы кезеңнен бастап PHP технологиясын дамытумен айналысатын PHP Group топтары пайда болады. Бірлескен әрекет нәтижесінде алынған өнім 1998 жылы PHP 3 деген атаумен жарық көрді. Бұл жердегі PHP 3-тің басты ерекшелігі ядролық кеңеюіне мүмкіндік туды. Бұл арнайыландырылған модульді тудыратын PHP - дің әржақты өңдеуіне әкелді. Олардың үлесі PHP үлкен көлемдегі берілгендер қоры мен хаттамалармен жұмыс жасауға мүмкіндік тудырды. 1998 жылы PHP ді қолданушылардың саны 10000 жетті. Ал PHP интернет серверінің 10 пайыздай шамасына орнатылды. Баспаларда 20–дан астам мақала мен 2 кітап PHP жайында жарияланды.

PHP 3-тің жарық көргеннен соң Энди Тутамано және Зив Сурски PHP -тің ядросын өңдеуге кірісті. Ең бірінші кезектегі мәселе өндірісті жоғарылатуды шешу керек еді.

PHP 4 бұл қозғалыста жұмыс жасаушы ретінде 2000 жылы жарыққа шықты. Өндірісті жоғарылатуда қосымша ретінде PHP 4 тің мүмкіндіктері зор еді. PHP 4-тің шығуымен ол интернет доменінің 20 пайыздан көбінде қолданыла бастады.

2000-2004 жылдар арасында 4 версияны жұмсарту үшін белсенді жұмыстар жалғасты. Шамамен сол кезден бастап ақ PHP Group жаңа версияның мүмкіндігін ойластыруға кірісті. Бірінші кезекте тілдің объектілік мүмкіндіктерін күшейту шешілді. Бұл оның жүзеге асыру үшін ірі жобаларды пайдалануға мүмкіндік берді. 5-ші версияны жарыққа шығару үшін қосымша уақыт бөлінді. Оған көптеген мамандар қатысты олардың ішінен Стерлинг Хьюза және Маркус Бергерді атап өткен жөн болар.

Ақыры 2004 жылдың шілдесінде PHP 5 ресми түрде жарыққа шығады. Бірінші кезекте жоспарланғандай өңдеуде объектілермен жұмысты барлық механизм жұмылдырылды. Егер алдыңғы версияларда PHP –дегі объектілік-жобалаушылық бағдарламалау минимальды деңгейде мүмкін болатын болса, ал PHP 5 объектілік бағдарламалауды жүзеге асыруда көптеген потенциалдарға ие. Онымен қоса PHP XML мен жұмыс жасауда бағалы кеңейтулермен, берілгендердің әртүрлі қайнар көзіне байыды.

PHP 4-дегі XML мен жұмыс жасауға арналған барлық негізгі кітапканалар күрделі өңдеуге ұшырады. Мынадай танымал кеңйтілер SAX, DOM, және XSLT қазір libxml2-нің құрал-сайманын пайдаланады. Сонымен қатар тағы да жаңа екі кеңейтулер қосылды-SimpleXML және SOAP.

Simple XML XML- берілгендермен жұмысты айтарлықтай оңайлатады. Бұдан алдын PHP-да XML мен жұмыс бұншалықты қарапайым болмаған еді.

SOAP -тың кеңеюі PHP да XML –хабарламаның көмегімен басқа қосымшалармен ақпарат ауысатын сценарий құрға мүмкіндік береді. Мысалы HTTP. PHP қосымшалы қазіргі таңдағы танымал веб-сервистермен интеграциялауға мүмкіндік туындайды.

PHP 5 My SQL (My SQL Improved) жаңа кеңейтулер My SQL - сервер версиясымен 4.1.2 және жоғарылармен жұмыс жасауға арналған. My SQL - ға тек қана процедуралық емес сонымен қатар объекті жобалаушылық интерфейс жүзеге асады. Бұл модульдің қосымша мүмкіндіктері SSL-ді, транзакцияны бақылауды қосады.

SQLite–тің кеңейтілген мәліметтерді кәдімгі файлдарда сатайтын қосымшаны құрастыруға мүмкіндік береді. Ол SQL интерфейсін пайдалануға мүмкіндік тудырады. SQLite – нің маңызды ыңғайлылығы – пайдаланылу қарапайымдылығы. SQLite процедуралықпен қатар мәліметтермен жұмыс жасау үшін мықты объектілік - жобалаушылық мүмкіндіктері бар. SQLite-нің басқа ерекшеліктері – жоғары жылдамдық, басқарудағы күрделі механизмдердің жоқ болуы және оңай тізгіштік. Көптеген эксперттер PHP -нің бұл кеңейтуінің үлкен танымалдылыққа ие болатындығын жоспарлап отыр.

PHP 5 - тің басқа кеңейтілуі өзіне төмендегілерді қосады:

- Tidy - HTML-құжаттарды сараптау және түзету үшін.
- Perl - Perl сценарийлерді пайдалану.
- SPL - кластармен интерфейстердің стандарты жиынтығын анықтайтын ZE2 - нің кеңейтуі.
- PDO - PHP-нің мәліметтеріне әмбебап интерфейс ұсынады.
- PIMP - GD модульінің орнына келген, графикамен жұмыс жасауға арналған жаңа кітапхана.
- Бұдан басқа PHP 5-те есте сақтаудың әлдеқайда жылдам диспетчері пайдаланылады.
- PHP 5 REAR құрылымын нақты жүзеге асыруға керекті қасиеттермен толықтырылған.

2.3.3 PHP және APACHE локалді серверін орнату

Локальды серверлерді пайдаланудың себебі көп - бізге PHP - ды үйрену керек болды өзіңіздің хостингіңізде Web қосымшалары тестілеу қымбатқа түседі және бұндай мүмкіндік мүлдем жоқ. Бұл жағдайда сізде локальды машинада Apache+PHP байланыстары қажет болады.

Ең алдымен Apache және PHP дің архивін шығарып алу керек. Apache <http://www.apache.org/dyn/closer.cgi>. ресми сайтындағы келтірілген беттен алуға болады. Іздестіруде мынаны есте сақтаған жөн. Apache өзінің UNIX тегі демонның аты бойынша httpd деп те аталуы мүмкін. әдетте сайт бетінде әртүрлі файлдар көп, мысалы httpd-2.0.49-win 32-src.zip httpd-2.0.49. tar. Gz, apache 2.0.50-win 32-x86-no ssl-exe.

Ескерту: Apache тасымалдаушыларының бинарлы кодтары әртүрлі нұсқада таралады. Мысалы *exe және *msi кеңейтуімен және де httpd версия win 32 *msi түріндегі атауға ие болуы мүмкін. Шатасып қиналмау үшін оны алуға болатын ресурс мынадай: <http://apache.rin.ru/dist/httpd/binaries/win32/>. Екінші

және үшінші версия сан версияда келтірілгендерден айырмашылығы болуы мүмкін-бұл жерде ең соңғы версияны таңдаған абзал. Өйткені онда алғашқы версиядағы кездескен қателер жойылған.

PHP 5 - ті <http://www.php.net/downloads.php> сайтынан табуға болады. Сайтта PHP екі формада мүмкін болады. Алғашқы кодта (Complete Source Code) және компиляцияланған нұсқада (Windows Binsries). Бізді ек нұсқада таралатын компиляцияланған версия қызықтырады: орнату түрінде (php-5.0.0 - installer.exe) және zip архив түрінде (php-5.0.0-Win 32. zip). Орнатушы орнатуда ыңғайлы, бірақ PHP версиясы шектеулі. Оның үстіне автоматты инсталляторды пайдалану бізді Apache серверінің конфигурациялаушы файлы құру қажеттілігінен арылтпайды. Сондықтан да zip - архивті жүктеу ұсынылады. Сіз PHP сайтында бола тұрып PHP - ге құжаттаманы алуыңызға да болады. Windows - ты пайдаланушылар үшін chm - формат әлдеқайда ыңғайлы.

2.4 HTML

HTML тілі World Wide веб қызмет бабымен бірге дами отырып, веб - беттерінің ең жақсы деген мүмкіндіктерін жүзеге асырылып, оны кең пайдалану жолдарымен толықтырылып отырады. Ол World Wide веб жүйесінің негізі бола отырып, оның өте кең тарауына себепші болды. World Wide веб сөзі қазақ тіліне кеңейтілген бүкіләлемдік өрмек болып аударылады. HTML тілінің мағынасы мен атқаратын қызметін оның атынан анықтауға болады. Web-тораптарындағы құжаттардың негізгі форматы HTML тілі болып табылады. HTML (Hyper Marker Language) ағылшын тілінен аударғанда мына мағынаны білдіреді: гипермәтінді белгілеу тілі. Ол құжаттың бастапқы мәніне енгізілетін қарапайым командалар жиынынан тұрады, олар осы құжаттың экранда көрсетілуін басқаруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, кез келген мәтіндік редакторда даярланған құжаттар HTML форматы ретінде сақталғаннан кейін веб-бет түрінде бейнеленеді.

Гипермәтін – деп бұл қосымша элементтерді басқару мақсатында ішінде екіпінді элемент орналасқан мәтін түрі. Ол мәтін ішіне сурет, дыбыс енгізуге, мәтінді безендіру және форматтау әрекеттерін орындайтын немесе осы құжаттың басқа бөлігіне сілтемесі бар алғашқы нүкте ретінде қарастырылатын белгіленген сөз.

Гипермәтінді бейнелеу үшін браузер деп аталатын арнайы көрсету программалары қолданылады. Броузер-бұл Web-беттерін (гипермәтіндік беттерді) қарауға негізделген программа (Internet Explorer, Netscape Navigator). Графикалық, бейнелік және аудиомәліметтер жеке файлдарға жазылады да, құжат ішіндегі сілтемелерге сәйкес браузерлер оларды біртіндеп іске қосу қызметін атқарады. Файлдардағы мәліметтерді қабылдап, браузер оларды реттеп орналастырады да, HTML тілінің командалары арқылы мәтінге қажетті түстер енгізіп, терезе көлемін, мәтін қаріпі мен оның мөлшерін және т.б.

әрекеттерді анықтап, нәтижесін экранда көрсетеді. HTML файлдары *.htm немесе *.html деген кеңейтулер арқылы өрнектеледі. Оны құрастыру үшін «Қолданбалы» программасындағы Блокнотты пайдаланамыз. Ал оның нәтижесін көру үшін Microsoft Internet Explorer браузері қолданылады. HTML тілінің бастапқы мәтінді белгілейтін командалары белгі немесе тэг (tag) деп аталады. Тэг символдар тізбегінен тұрады. Тэгтердің көбісі ашылатын тэг < және жабылатын тэг </> арқылы жазылады. HTML-құжаты әрқашан <HTML> тәгімен басталады және </HTML> тәгімен аяқталады. Ал ары қарай беттің тақырыбы жазылады <HEAD>...</HEAD>, беттің атын анықтайтын тэгтер <TITLE>...</TITLE>. Тек енді <BODY>...</BODY> тэгтерінің ортасына өз ақпараттарыңызды, суреттеріңізді, видеофайлдарыңызды және аудиофайлдарыңызды орнатуға болады.

HTML тілінің құрылымы:

```
<html> <head> ----- Мәтін тақырыбы -----
```

2.5 CSS тілі

Қазір біз CSS туралы тақырып қозғаймын. Ол не және оны қалай, қай жерде қолданылатыны туралы. CSS (ағылш. Cascading Style Sheets - стильдер кестелерінің тілі) - веб беттерді форматтауда қолданылатын белгілеу тілі. Бұл тіл XML құжаттарында да қолданыс тапты деп жазылған. Әрине бұл мәлімет бізге өте аз. Сондықтан мен сіздерге толықтай түсіндіріп жазымын. және оның көрінімін өзгертеді. Бұл әлі шектеу емес. Ол веб-парақтағы әртүрлі сәнді қылып жасауға көмектеседі. CSS веб-парақтың оқылуын және дұрыс белгілеуге көмектеседі. CSS арқылы бір беттің бірнеше сәнді үлгісін жасауға болады. Түсінгеніміз бойынша CSS-ті тек HTML(XHTML, XML)-де жасалған бетке қоса аламыз. CSS веб сайтқа файл арқылы қосқа ең дұрыс жол болады. Барлық CSS жазылған код атауы.css деп сақталу керек. Ішінде керемет зат жоқ. Оны кәдімгі Блокнот бағдарламасымен ашуға болады. Соның өзінде сізге негізгі 3 жолын жазып кетемін.

Ең бірінші жолы ол HTML беттері <head> және</head> тегтерінің арасына орналастырамыз. Орналастыру үшін <link> тегін қолданамыз. Осылай қосылғанда, CSS барлық бетке тарайды.

```
<head>
<link rel="stylesheet" type="text/css" href="style.css"/>
</head>
```

Екінші жолы ол дәл солай <head> және</head> арасына бірақ, <style></style> тегтері арқылы.

```
<head>
<style type="text/css" media="all">
@import url(style.css);
</style>
</head>
```

Үшін жолы ол ешқандай атауы.css файлдын қажеті жоқ. Барлық css кодтар бетке жазылады. Ол үшін <style></style> алдынғыдай қолданылады.

```
<style type="text/css">
body {
color: red;
}
</style>
```

2.6 JavaScrpit туралы мағлұмат

Java тілі - бұл Internet желісінде жұмыс істейтін объектілі-бағытталған, платформалы - тәуелсіз, желі ішінде жұмыс істейтін тармақталған қосымшалардың өңдеуіне қолданылатын программалау тілі. Java жобасы 1995 жылы Sun Microsystems бірлестігінің арқасында көрсетілген болатын. Java бағдарламалау жүйесі кішкене интерактивті қолданбалы программалар - апплеттерді таратуға World Wide Web (WWW) жүйесін қолдануға мүмкіндік береді. Олар Internet серверлерінде орналасып, таратылады, клиентке желі арқылы тасымалданады, автоматты түрде орнатылады және WWW құжатының бөлігі ретінде орнында орындалуға жіберіледі. Клиент компьютері қорларына қолжетімділігіне шек қойылған, сондықтан да ол жанама мультимедиялық интерфейсті бере алады және дискіде сақталған мәліметтерге ешқандай ақау келтірместен күрделі есептеулерді жүргізе алады. Бағдарламалардың басқа түрі ретінде Java қосымшаларын алуға болады. Олар кез келген компьютерде, тіпті оның архитектурасына қарамастан орындалатын тасымалдана алатын кодтарды көрсетеді. Осы кезде виртуалды код виртуалды Java - машинадағы (JVM - Java Virtual Machine) виртуалды код интерпретаторында орындалатын нұсқаулардың жиынтығы болып табылады. Клиенттерге сервердегі қосымшаларға және деректер базасына қолжетімділікке мүмкіндік беретін JSP (Java Server Pages) және сервлеттер өте кең ауқымда таралуға мүмкіндік алды.

Java тілі C++ тілінің сөз тіркесін қолданады, бірақ объектілік үлгі Smalltalk тілінен алынған. Осыдан Java тілінің C++ тілімен ұқсастықтары тек қана сыртқы түрде екенін көруге болады. Басқа программалау тілдерімен салыстырып қарағандағы негізгі айырмашылығы - программалар мөлшерінің азаюын қажет етуі мен желіде жұмыс істейтін тасымалданатын қосымшалардың қауіпсіздігі шарттарының ұлғаюы. Java көрсеткіштерді (C++, Pascal және тағы да басқа тілдердің ең қауіпті құралы) қолдамайды. Себебі, жадтың жанама адрестерімен типі көрсетілмеген көрсеткіштер арқылы жұмыс істеу мүмкіндігі жадтың қорғанышын елемеуге рұқсат береді. Java тілінде айнымалы арифметикамен есептеудің тәсілдері өзгерген, сондықтан да тіл түрлерінің арасында аралық код тездігін қамтамасыздандыру үшін strictfp кілттік сөзі енгізілді. Ол компиляторға айнымалы үтірі бар сандар үшін арифметикалық әрекеттерді алдыңғы түрдегі есептеулерге сәйкес орындау керек екендігін көрсетіп, жазылған. Тіл кластарының жүйелік кітапханасы

кластар және пакеттерден тұрады. Яғни ол тілдің әртүрлі базалық мүмкіншіліктерін жүзеге асыруға болады. Бұл кітапханаларға қосылған кластардың әдістері JVM-нан Java - бағдарламаның интерпретациясы кезінде шақырылады. Java - да бағдарламаның барлық объектілері динамикалық жадта орналасқан (heap) және стектерде сақталынатын объекті сілтемелер арқылы қолжетімді. Бұл шешім жадқа тікелей қолжетімсіздікке мүмкіндік берді, бірақ массив элементтерімен жұмыс істеуді қиындатып жіберді. Java - тіліндегі объектілі сілтемелер өздері бағыттталып тұрған объектілердің класы туралы хабардан тұрады. Осыдан объектілі сілтемелер дегеніміз - көрсеткіштер емес, олар объектілердің дескрипторлары. Дескрипторлардың болуы JVM-ге код интерпретациясы фазасында типтердің сәйкес келуін тексеруге мүмкіндік береді. Java - да жадты динамикалық бөлу концепциясы да қайта қарастырылған: динамикалық бөлінген жадты босату тәсілдері жоқ болады. Оның орнына new (қоқыс жинаушысы) операторының көмегі арқылы көрсетілген жадты автоматты түрде босату жүйесі іске асырылған. Java - бағдарламаларда класс спецификациясы мен оның жүзеге асырылуы әрқашан да тек қана бір файлда болады. Java тілі операторларды қайта жүктеуді және typedef, белгісіз бүтіндерді (егер ол ретінде char- ды есептемесек) қолдамайды. Java - да көптік мұрагерлік жоқ, тек құрастырушылар бар, бірақ деструкторлар жоқ (қоқысты автоматты түрде жинастыру қолданылады), тілдің кейінге сақталған сөздері бола тұрса да, goto операторы және const сөзі қолданылмайды.

2.7 Деректор қоры

MySQL - қайнары тегін бағдарлама және Интернет үшін танымал YouTube, Wikipedia, Google, Facebook сайттарында кеңінен қолданылады. MySQL - дүние жүзінде ең көп қолданылатын, қайнары тегін және ашық, реляцияланған мәліметтер қоры жүйесі. (Серверлік бағдарлама ретінде, бірнеше қолданушыларға бірнеше мәліметтер қорын қолдануды қамтамасыз етеді. MySQL сөзіндегі "My" сөзі, бағдарлама жасаушысы Майкл Видныйус-тың (Michael Widenius) қызының аты - "My" сөзінен алынған. Ал SQL фразасы - Құрылымдасқан Тапсырыс Тілі (Structured Query Language) дегенді білдіреді. MySQL, проект қайнарын GNU General Public License (GPL) және әр түрлі жеке меншік лицензияларында шығарды. MySQL-ды кезінде MySQL AP атты Шведттық фирма демеу еткен, ал қазір оны толығымен Oracle корпорациясы сатып алды. PhpMyAdmin – PHP тілінде жазылған ашық-кодты MySQL дерекқорын басқару жүйесі. Дерекқорды басқару веб - браузер көмегімен жүзеге асады.

Толық функционалды мәліметтер қорын қажет ететін, қайнары тегін проекттер жиі MySQL - ды қолданады. Серверді коммерциялық проекттерде

қолдану үшін, қосымша функциялармен ұсынылатын бірнеше нұсқалары бар. MySQL-ді қолданатын бағдарламаларға TYPO3, Joomla, WordPress, phpBB, MyBB, Drupal және де басқа LAMP бағдарламаларын жатқызуға болады. MySQL сонымен қатар Google, Wikipedia, Facebook және Twitter сияқты дүниежүзілік және кең ауқымды web-бағдарламаларында қолданылады. Сайтпен жұмыста ең танымал деректер қорын басқару жүйелері болып MySQL және PostgreSQL табылады. Сонымен қатар MSSQL, Oracle, Firebird және басқалары қолданылады. MySQL және PostgreSQL басқа ДБЖ қарағанда танымалдығының себебі - бағдарламашылардың үлкен бірлестігі, өнімнің ашықтығы және дерекқордың тез әрекет етуін жөнге салу бойынша үлкен мүмкіндіктердің болуы.

Егер MySQL мен PostgreSQL нақты салыстырсақ, онда MySQL-дің келесі артықшылықтарын анықтауға болады:

- SQL стандарттарына сәйкестігі - бесінші шығарылған MySQL-ден бастап оны жасаушылар оның SQL-дің стандарттарына сәйкес болуына аса үлкен назар аударды. MySQL сұраныстары SQL'99 стандарттарына максималды сәйкес.

- Платформалардың көп саны - MySQL алғашынан бастап кроссплатформалық ДБЖ ретінде құрылды. Windows-та MySQL қызмет ретінде, ал *nix жүйелерінде демон ретінде жұмыс істейді. PostgreSQL алғашынан *nix жүйелерінде жұмыс жасайтын БЖД ретінде жазылды.

- Жай сұраныстарда жұмыс істеу жылдамдығы - MySQL-дің үлкен артықшылығы жай сұраныстардың орындалу жылдамдығында болып табылады. MySQL-де кестелердің түрлі типтерін қолдану арқасында және таңдалмаған жағдайда MyISAM кестелер типі қолданылатындықтан жай сұраныстармен жұмыс жасағанда үлкен жылдамдық жүзеге асырылады. Сонымен қатар InnoDB кестелер типі транзакцияларды іске асырып, деректердің тұтастығын сақтауға мүмкіндік береді, бірақ жылдамдықтан ұта алмайды.

- Жұмыстың тұрақтылығы - MySQL айтарлықтай тұрақты болуы тарихи қалыптасты. PostgreSQL жастау, ал MySQL-дің одан ертерек жазылуы арқасында оны қолданатын бағдарламашылар үлкендеу бірлестігі қалыптасты.

- Тұрақтылықпен байланысты қауіпсіздік MySQL - дің құрастырушылар бірлестігі осы жылдар ішінде өте көп осал жерлерін тауып, жойды. Бұл MySQL-ді ең қорғалған ДБЖ бірі деп санауға мүмкіндік береді.

- Үлкен объектермен жұмыс - MySQL-де PostgreSQL-де жоқ BLOB типіндегі өрістерде шексіз дерлік мөлшерлі бинарлы объектерді қолдау ұйымдастырылған.

- Кестелерді оңай өзгерту мүмкіндігі - PostgreSQL-де жоқ, кестелерді оңай өзгерту мүмкіндігі MySQL - де жүзеге асырылған.

Осыдан MySQL - дің басты артықшылығы - жай сұраныстардағы жұмыс жылдамдығы. Дерекқордың логикасы айтарлықтай жай және жүзеге асыру

үшін процедураларды қажет етпейді. Бұл басымдылық ДБЖ таңдауда негізгі ретінде таңдалды.

MySQL - үлестірілген мәліметтер қорының жылдам және мықты басқару жүйесі. Ол ақпаратты тиімді түрде сақтауға, іздеуге, сұрыптауға және таңдауға мүмкіндік береді.

MySQL - тығыз көп тасқынды деректер базасының сервері. MySQL қолдануда үлкен жылдамдықпен, орнықтылықпен және жеңілдікпен бейнеленеді. MySQL керемет үлкен деректер қорын тез өңдеуге болатын ішкі мұқтаждықтар болмау үшін жасалды. Компания MySQL-ді 1996-жылдан бастап қолданатындығын бекітеді, ол серверде 10,000 кестеден тұратын 40 шақты деректер қорын, оның 500 шамасындағысы 7 миллион жолдан тұрады. MySQL шағын және орта қосымшалар үшін тамаша шешім болып табылады. Сервердің түп нұсқалары платформалардың жиындарынан құрастырылады. Сервердің мүмкіндіктері көптасқындылықты қолдау және өнімділіктің түбегейлі өсуі бар, өте толық Unix серверлерде айқындалады. Қазіргі кезде MySQL әліде даму үстінде, алайда 3.22 версиясы толық іскер.

3 Қашықтықтан оқыту жүйесін жобалау және оны іске асыру

3.1 Web сайт және Web қосымша құру кезеңдері

Web - қосымша концепциясы яғни жобаның мақсаты мен міндеттері тапсырыс берушімен бірге ұйғарылады, егер керек болса техникалық тапсырма құрастырылады. Бұл кезеңде баға мен дайындау мерзімі белгілі болады. Технологиялардың дамуы сайттарды жетілдіре түсті, web-беттің көркемделуіне үлкен көңіл бөліне бастады. Сурет графикасы әдемі, сапалы жасалуы бағалана бастады. Осылармен бірге web дизайн дами түсті. Web дизайн түсінігіне сайттың шаблонын жасау және оны графикалық көркемдеу жатады. Қазіргі таңда web дизайн өзіне бірнеше мақсат қояды: қолданушыда объект бейнесін оң қабылдату, сайт құрылымының қарапайымдылығы мен анықтылығы, қолданушы интерфейсінің оңай түсінігі, навигациялық жүйенің ыңғайлылығы және т.б. Осы мақсаттарға жету үшін сайтты құрастырушы компьютерлік графикамен жұмыс жасайтын программа-құралдарының кең таңдауын, html - және java кодтарын қолданады. Бұл оның әлі де даму үстінде екенін көрсетеді. Web дизайн білім мен өнердің қосылысы. Оның негізгі аспектілеріне бес облыс кіреді. Мазмұны. Мұнда сайт мазмұнының қалыбы мен ұйымдастыруы кіреді. Мүмкін болар диапазон-мәтіннің қалай жазылғанынан HTML гипермәтіндік технология көмегімен қалай ұйымдастырылғаны, берілгені және құрылғанына дейін. Көрінетін бейнелері. Бұл сайттағы экран кеңістігінің құрылуына қатысты. Құрылу әдетте HTML, CSS немесе Flash көмегімен жүреді және көркемдік не навигация қызметін атқаратын графикалық элементтерден тұрады. Сайттың көрінетін бейнелері- web дизайнның негізгі аспектісі, бірақ ең маңыздысы емес. Технология. Оған бағдарлама көмегімен құрылған түрлі интерактивті элементтер кіреді. JavaScript сияқты клиент жағында жұмыс істейтін сценарий тілдерінен Java-сервер секілді серверлік қосымшаға дейін элементтер болуы мүмкін. Жеткізу. Internet желісінде сайтты жеткізу жылдамдығы және бас тартпау бағдарламалық қамтаманы және желілік архитектура көмегімен байланысты. Тағайындау. Сайттың қандай себеппен құрылғаны web дизайнның негізгі бөлігі болып табылады. Экономикалық сұрақтармен байланысты болғандықтан, басқа облыстарға қатысты кез келген шешімді қабылдағанда осы элемент ескеріледі. Әрине, web дизайнның әрбір облысының сайтқа әсері құрылатын сайттың типіне тікелей тәуелді. Мысалы, жеке бетте Internet-дүкенге тән экономикалық түсінік болмайды. Өндірістік кәсіпорынның ішкі желісінде шым-шытырық фильмдерді жарнамалайтын сайттағыдай көрінетін бейнесі де болмайды. Осылайша графикалық дизайн, бағдарламалау, желіні ұйымдастыру, қолданушы интерфейсін жобалау, қолдану ыңғайлылығы және басқа да көздерден тұратын web дизайн мультитүрлік облыс болып табылады.

Web және де қосымша дизайн болып келеді. Бұл кезең маңызды болып келеді, өйткені тапсырыс беруші компанияның фирмалық стилі ескеріледі, егер фирмалық стиль болмасы біз фирмалық стиль жасау қызметін де көрсетеміз. Web - қосымша басты парағының дизайнын мақұлдаған соң, қалған парағының суреті салынады, олар: каталог, байланысу парағы т.б.

Веб дизайн - сайтты дайындаудың алғашқы этапы. Ол көбіне Adobe Photoshop немесе Macromedia FlashMX бағдарламасында орындалады, web дизайнның кейбір элементтері CorelDraw немесе Adobe Illustrator векторлы графика, 3Dmax, Maya, LightWare үшөлшемді моделдеу бағдарламаларынан импортталынады. Бірақ web дизайн тек сайттың көркемдік жағы емес, оның қолданушыға ыңғайлы болуы – тұрақты қолданылатын элементтердің айқын ерекшеленуі, мәзірдің түсінікті болуы жатады. Сондықтан сайттың дизайны бірнеше талаптарға жауап беруі керек: Web дизайн компанияның имиджін ерекшелеп көрсететін стильді болу керек. Web дизайн компанияның фирмалық стилімен үндесуі керек. Web дизайн қолданушыға қолайлылық сезімін тудыру қажет, бетте мәтіннің дұрыс құрылуы, суреттердің ыңғайлы орналасуы және ойластырылған түстердің үйлесімділігі осыған септеседі. Web дизайн қолданушы сайтта басқару элементтері мен навигацияны іздетпегені дұрыс – мәзір анық та түсінікті болу керек. Web дизайн сайтта жарнамаланатын тауар, қызмет көрсету және ақпаратқа сәйке болу қажет. Web дизайн «жеңіл», яғни сайт беттері ұзақ жүктелмеу керек. Веб дизайнда анимация жиі қолданылады. Анимацияланған суретті құрған кезде оның «салмағын» ескерген жөн. Олар ұзақ жүктеліп, қолданушының сіздің сайтыңызбен жұмысын қиындатады. Әрине, анимацияланған суреттер статикалық суреттеге қарағанда көбірек көңіл аудартады, оларды мақсатпен және үнемді қолданса нұр үстіне нұр. Web дизайн қалай құрылады? Web дизайн - бұл сайт жобасының бір бөлігі ғана. Жалпы сайтқа техникалық тапсырма қойылады. Онда web дизайнға негізгі талаптар, беттегі басты элементтердің орналасу схемасы құрылады. Осыдан кейін техникалық тапсырма дизайнерге беріледі, онымен бірігіп дизайн концепциясы жасалынып бекітіледі. Бұл негізгі беттің дизайны, ол барлық сайтқа бірдей стиль

3.2 Жобаның интерфейсі

Веб-жүйенің басты бетінде 3.1-суретте көрініп тұрғандай қолданушыға (администраторға оқытушыға және студентке) кіруге рұқсат берілетін бет.

3.1-сурет басты бет.

Әр қолданушы үшін логин және құпия сөзі арналған. Оны енгізу арқылы қолданушы өзі жататын топтың құқықтарымен ашылатын беттерге кіре алады. Яғни администратор жалпы айтқанда веб-жүйені басқарады. Ал оқытушы студенттерді бақылайды, студенттердің тізімдерін өзгертіп оларға жаңа мәлімет енгізеді, көріп оларды бағалау, студенттер сабаққа байланысты жаңалықтарды қадағалай алады. Әр қолданушы өз құқықтық дәрежесіне бөлінген.

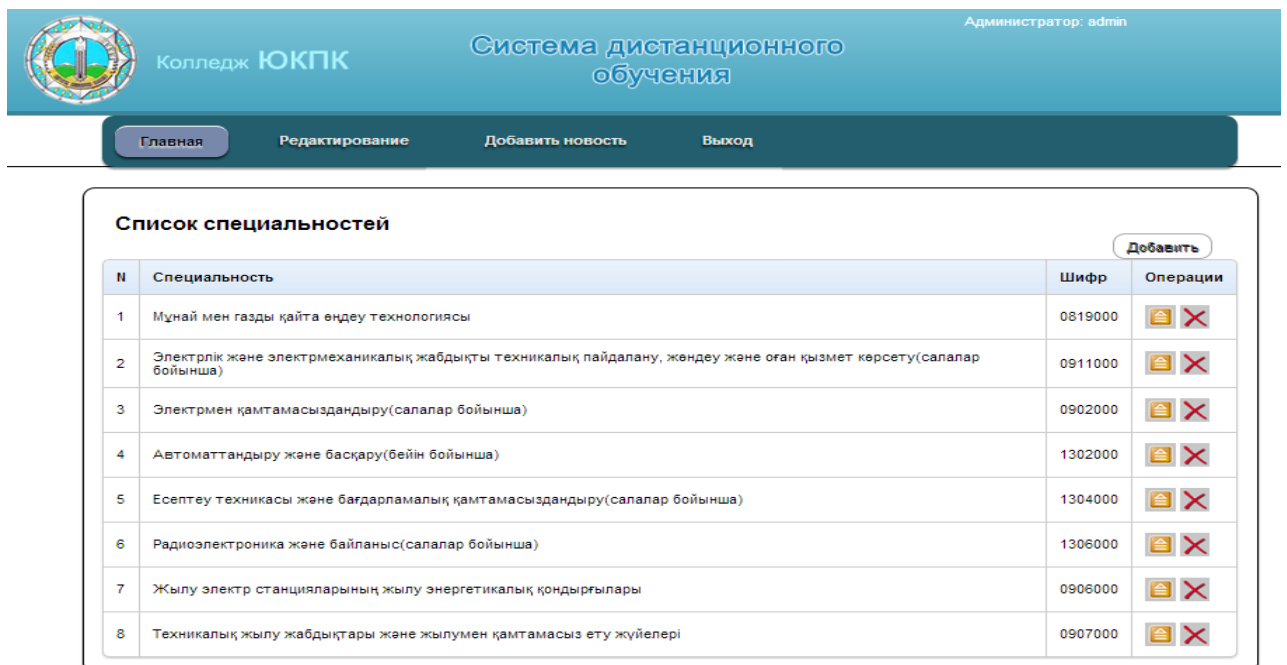
3.2.1 Администратор беті

Веб - жүйенің администратор беті(тек администраторға рұқсат берілетін бет) 3.2 - суретте көрсетілген.

3.2 - администратор беті.

Администратордың мамандық қосу беті 3.3 - суретте көрсетілген.

3.3 - мамандық қосу беті.

Администратордың каферда қосу беті 3.4 - суретте көрсетілген.

Администратор: admin

Колледж ЮКПК Система дистанционного обучения

Главная Редактирование Добавить новость Выход

Список кафедр

№	Название кафедры	Отделение	Операции
1	Бағдарламалау және автоматтандырылған жүйелер	Есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыздандыру(салалар бойынша)	
2	химия технологиялық пәндер кафедрасы	Мұнай мен газды қайта өңдеу технологиясы	

3.4 - кафедра қосу беті.

Администратордың оқытушы қосу беті 3.5 - суретте көрсетілген.

Редактирование

Добавить нового преподавателя

Фамилия

Имя

Отчество

Логин

Пароль

Кафедра
Бағдарламалау және автоматтандырылған жүйелер ▼

Сохранить

3.5 - оқытушы қосу беті.

Администратордың группа қосу беті 3.6 - суретте көрсетілген.

Главная

Редактирование

Добавить новость

Выход

Список групп

Добавить

№	Название группы	Куратор	Шифр специальности	Операции
1	121з	Мыңбаева	1304000	
2	521з	Есентаев	1306000	
3	221з	Есентаев	1302000	
4	321з	Есентаев	0911000	
5	821з	Есентаев	0911000	
6	522кз	Есентаев	1306000	
7	322кз	Есентаев	0911000	
8	821к	Нуралина	0819000	

3.6 - группа қосу беті.

Администратордың сабақ қосу беті 3.7 - суретте көрсетілген.

Главная

Редактирование

Добавить новость

Выход

Список предметов

Добавить

№	Название предмета	Операции
1	История Казахстана	
2	Культурология	
3	Основы философии	
4	Основы политологии и социологии	
5	Основы права	
6	Основы экономики	
7	Иностранный язык	
8	Профессиональный казахский (русский) язык	
9	Делопроизводство на государственном языке	
10	Черчение	
11	Прикладная информатика	
12	Охрана труда и окружающей среды	
13	Экономика отрасли и ОПД	

3.7 - сабақ қосу беті

3.2.2 Оқытушы беті

Оқытушының өз тобын қосу беті 3.8 - суретте көрсетілген.

N	Фамилия	Имя	Логин	Пароль	Операции
1	Абдугафаров	Махмуджан	mahmudjan	41c41b1a0a2fae57a7fde92efcd49f7b	
2	Абубакир	Серикбай	serykbay	1f5c8c1e9290608b7429653c66b74af5	
3	Абубакиров	Пиржан	pyrjan	511102fb54d299655d930baecf09acf8	
4	Ақбас	Ертай	ertay	f8bf180cbfd715d75e8f5f7f4de8a80	
5	Альметов	Азатбек	azatbek	6ce2cdfd7881832cd82ca4bfd2ba43b	
6	Арыс	Нәсіп	nasyp	9a14e507fe5c01c5bbfafaee2c22cc8	
7	Байназаров	Азиз	baziz	090dd1f8777e982aec0ade503f65bf1f	
8	Балтабай	Арман	arman	66059a527018b32e4597dd27574929f6	
9	Балтаев	Олжас	oljas	0cf673c842bc6ad144c39eee193ef817	
10	Бегайдар	Қажымұхан	kajymuhan	a1be3035fd1e6f92a877fee55e0bd5f5	

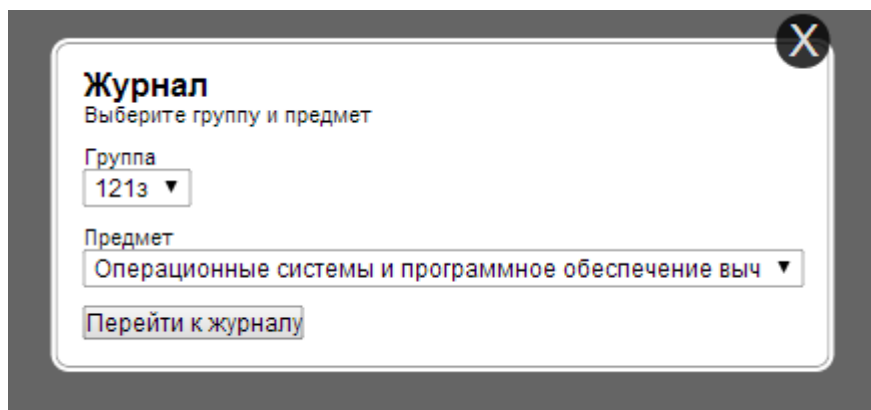
3.8 - өз тобын қосу беті

Оқытушы студенттің баға қосу беті 3.9 - суретте көрсетілген.

#	Фамилия	Имя	Оценка	Операции
	Абдугафаров		25.01	
	Абубакир			
	Абубакиров			
	Ақбас			
	Альметов		/	
	Арыс		/	
	Байназаров		/	
	Балтабай		/	
	Балтаев		/	
	Бегайдар		/	

3.9 - студенттің баға қосу беті.

Оқытушының журнал қосу беті 3.10 - суретте көрсетілген.

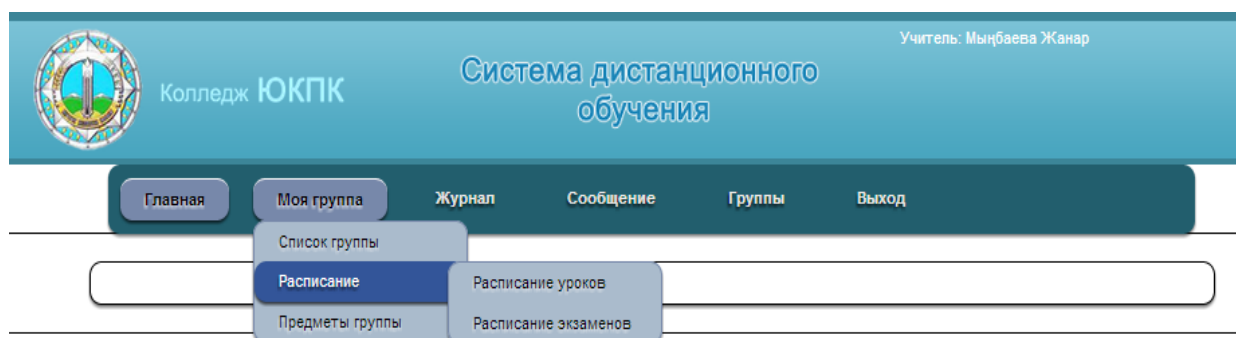
3.10 - журнал қосу беті.

Оқытушының студенттер үшін хабарлама қосу беті 3.11 - суретте көрсетілген.

3.12 - хабарлама қосу беті.

Оқытушының сабақ кестесін қосу беті 3.13 - суретте көрсетілген.

3.13 - сабақ кестесін қосу беті.

3.2.3 Студенттің басты беті

Студенттің басты беті 3.14 - суретте көрсетілген.

Колледж ЮКПК

Система дистанционного обучения

Студент: Ақбас Ертай
Группа 121s

Главная
Учебный процесс
Сообщение
Предметы
Успеваемость
Выход

Кәсіби мамандар дайындау жаңа ақпараттық технологиялар мен инновациялық әдістерді

Қазіргі кезде білім беру саласында болып жатқан ағымдағы өзгерістер, жаңа технологияны пайдалану жолдары оқу үрдісі туралы зерттеу бастауларына түрткілер ретінде қиманы жасауда. Осы тұрғыдан алғанда заманауи білім беру жүйесінде жаңа технологиялық әдістерді пайдалану мақсатында Үкімет бөлімшесі Қарім Мәсімовтың иелігіндегі «Инноваторлар» өсірілу мен пайдалану жөнінде республикалық отырып Республикада кәсіби техникалық оқу орталығы арасында бірінші болып колледж директоры А. Сібібайұлының басшылығымен оқу процесінде 190 дана мамандықты мамандықтарды ұсына бастады.

2011 жыл, 26 ақпан, ҚР Білім және Ғылым министрі Бақытжан Жұмағалиев М. Оуенов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетімен қатар Оңтүстік Қазақстан политехникалық колледжін аралап отыр. Ақпараттық технологияларды игеру, мамандықты мамандықтарды оқу процесінде енгізу, еліміздегі тілшілердің ұйымына бағдарламасымен орындау барысында, үлкенді индустриалды-инновациялық бағдарламаны орындауына оқу орнының қосар үлесі туралы мәселелерді талқылады. Энергетиктер зертханасында болып, олардың жұмыстарымен танысты. Құрылыс ұжымның жұмысын жағары бағыттады.

Министр Б.Т. Жұмағалиевтің бірегей Оңтүстік Қазақстан облысындағы А.И. Миралиевтың Оңтүстік Қазақстан аймағының ішкі саясат басқармасының басшысы Е.Жалғарынов, М.Оуенов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің ректоры, профессор У.Исмаилов және Түркістандағы А.Жесқия атындағы Халықаралық Қазық-Түркі университетінің ректоры, профессор Д.Ташинмен колледждің оқу-тәртіпіндегі басшылармен танысып, оң бағаларын берді.

Оқушысы Қалқабай пәлмәбеткевич қолданған ақпараттық сервистің білімді өмірлік оқиғасы

«Ғасырлар мақсаты қорамның нақтылық қарым-қатынасында жинау кезінде саяси-экономикалық және рухани дағдарыстарды жеңуіміз ықпал алатын, біздене ХХІ ғасырды құруымыз, іскер, өмірде іскерлікпен, ақыл-есеріміз мадәниетті әсіресе тұлғаны қалыптастыру»

Н.Ә. Назарбаев

АО «Шаммент-асбестоминералы»
АО «Атомгазгаз» филиалы Шымкенті
АО «Энергоцентр-3»
АО «Южполиметалл»
АО «Транстекс» филиалы Шымкенті

ЖШС «Петро Қазақстан Ойл Продактс»
«Шаммент-транстекс» АҚ
ЖШС «Альвис Казахско - русский текстиль»
ОҚОД «Казахтөкс» АҚ филиалы
ЖШС «Спецсталь-сервис»
ЖШС «ІКС - сервис»

3.14 - студенттің басты беті

Студенттің сабақ кестесінің беті 3.15 - суретте көрсетілген.

Колледж ЮКПК

Система дистанционного обучения

Студент: Ақбас Ертай
Группа 121s

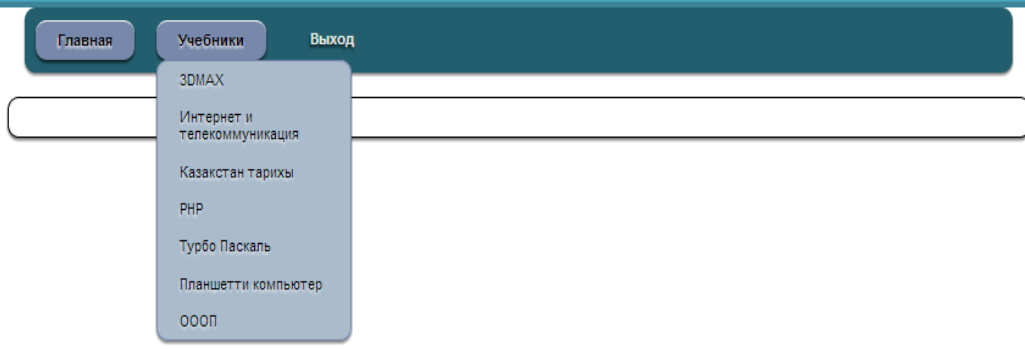
Главная
Учебный процесс
Сообщение
Предметы
Успеваемость
Выход

Расписание

День	Время	Предмет	Преподаватель
1		История Казахстана	Есентаев

3.15 - сабақ кестесінің беті

Студенттенге және оқытушыларға арналған электронды оқулықтардың тізімі 3.16 - суретте көрсетілген.

3.16 - электронды оқулықтардың тізімі

4 Тіршілік қауыпсіздігі

4.1 Программалық өнімді жасау кезінде зиянды, потенциалдық факторларды талдау

Берілген дипломдық жобаның тақырыбы - «Оңтүстік Қазақстан политехникалық колледжінің қашықтықтан оқыту жүйесі» Бұл жобаны жасау компьютерлік техникаларды қолданылуымен, ал аңығырақ ноутбукпен жүзеге асырылады. Қарастырылатын жайларда өзінің жұмыс орны бар 1 қызметкер жұмыс істейді.

Программалық қамтамасыздандыруды жасау кезінде үлкен рөлін жұмыс жайындағы еңбек жағдайларын дұрыс ұйымдастыруы алады. Еңбек жағдайларын талдай отырып, компьютермен жұмыс істеу кезінде адам бірқатар қауіпті және зиянды өндірістік факторлар – электромагниттік өрістердің, инфрақызыл және иондайтын сәулелердің, шу мен дірілдің, статикалық электр қуатының және тағы басқалардың әсерлеріне шалдығатынын естен шығармағаны жөн.

Аз шулайтын құрылғылардың – жоғарылатылған шу сапасында зияндылығы болмайды. Электромагниттік сәулеленудің көтерілген деңгейі жоқ болады. Колледж ғимараты отқа төзімділіктің (СНиП ҚР 2.02-05-2002) I дәрежесіне жатады (жанбайтын жапырақ материалдарын қолдануымен бетон немесе темірбетон, табиғи немесе жасанды материалдардан алып жүретін және қорғайтын құрылымдарымен ғимараттар). Өрт қауіпсіздігі бойынша жұмыс жайлары “Д” тап қатарына жатады. Өрт қауіпсіздігінің түр ережелерімен сәйкестігінше әкімшілік ғимараттар мен бөлек жайлар және технологиялық қондырғылар қалып мөлшерлеріне сәйкес өрт сөндіргіштің алғашқы заттарымен қамтамасыз етіледі.

Бағдарламаны қамтамасыз ету және жасау кезінде, басты рөлді жұмыс істеу орнына бөледі, себебі оператор аптасына 5 күн жұмыс істейді, 8 сағаттан, яғни ол компьютердің алдында аптасына 40 сағат жұмыс істейді, оған табиғи жарықты және жасанды жарықты түсу нормаларын ескеру қажет.

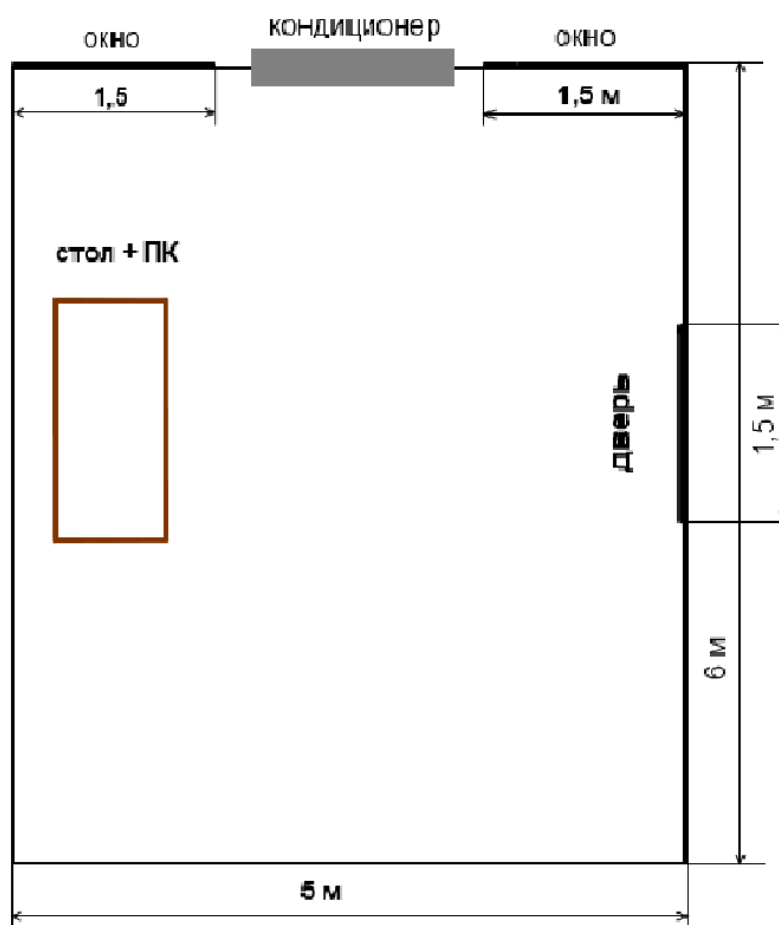
Жайда екі терезе орналасуы және табиғи жарық қалыптарға сәйкес келеді. Табиғи жарық барлық жұмыс уақытының ауқымында, әсіресе қысқы уақытта (жұмыс тәртібі: 9:00 ден 18:00 дейін) қажетті жарықтандыруды қамтамасыз ете алмайды, сондықтан жұмыс жайында люминесценттік шамдармен шырақшамдардан тұратын жасанды жалпы жарықтандырудың жүйесі қарастырылған.

Жұмыс орынының мінездемесі.

Қарастырылып отырған жұмыс орындағы бөлmemіз, ғимаратта орналастырылған және ғимарат теміржол магистралінде немесе жүкті

автомагистралінде, аэропорт және тағы басқа орындарда орналаспаған. Соған байланысты жұмыс істеу процессіне, сыртқы шудың көзі жоқ.

Жұмыс жайларының жоспары 4.1- суретте көрсетілген:

4.1 - сурет – Жайдың жоспары

Жайлар келесі параметрлеріне ие болады:

- бес қабатты ғимараттың бірінші қабатында болу;
- жайлардың (бөлмелердің) өлшемдері: ұзындығы 5 м, ені 6 м, биіктігі 3 м;
- жарық өткізетін материалдардың түрлері – жапырақты, қосарлы әйнек;
- есік – ашылатын ағаш;
- күннен қорғайтын құрылғы – жиыстырыла реттелетін тор қақпақ (жалюзи) және перделер;
- 1,5*2 өлшемімен терезе;
- Жай 1 Samsung ауабаптағышына ие;
- қабырғаның ішкі әрлеуі – ашық;
- жұмыстың көрермендік жағдайлары бойынша жай жеңіл жұмыс (жеңіл физикалық, 1а санаты) санаттарына;

– жасанды жарық – төрт люминесценттік шамдар.

Жұмыс істеу кезіндегі қолданылатын құрылғының мінездемесі:

– Intel(R) core 2Duo CPU E8400 @ 3.0 GHz 3.0 GHz, 4 ГБ RAM / HDD 1000 Gb;

– монитор Samsung SyncMaster 932 BF, диагональ 19”;

– қоректену: айнымалы кернеу 220-250 В, жиілігі 50 Гц. Қуат 400 Вт;

– 2 шамдал, 4 люминесцентты лампасы;

– қоректену: айнымалы кернеу 220-250 В, жиілігі 50 Гц, шамдалдың қуатты 2x28 Вт.

Электротехникалық жабдық, ең бірінші өрт көзі болып табылады және қауып тудырады. Жұмыс уақыты біткеннен кейін барлық электротехникалық жабдықтарды өшіруіміз қажет. Құралдарымыз аз шуылдайтын және зиянды ара сапалы шуы болмайды.

Берілген бөлмеміз барлық электр қауіпсіздігі қанағаттандырады, яғни бөлме ылғал емес 60% аспайды, тақтай еденнен жасалған. Жерге тұйықтау және нөлдеу сымдарының қимасы, олардың қосылыстары мен жалғанымдарының бүтіндігі және беріктігі тексерілген. Аппаратты жерге тұйықтау контурымен қосатын жерге тұйықтау сымдарда үзілу және көзге көрінетін ақаулар болмауы тиісі ескерілген. Дәнекерлеу жұмысының сенімділігі балғамен соғып тексерілген.

Жұмыс орындарын ұйымдастыруына ерекше талаптар ұсынылады:

– бір адамға жұмыс орын 6 м² кем емес, ал көлемі –24 м³ кем емес болуы керек;

– терезеге компьютер экранымен орналастыруына рұқсат етілмейді, өйткені бұл монитор экранына дақтар мен көлеңкені туғызады.

Алынған мәліметтерге негізделі орындалатын жұмыстардың түрлерін саралауға болады.

Жұмыс орындарын бағалау жүргізейік:

– орындалатын жұмыс жеңіл физикалық санаттарына жатады, I а санаттағы жұмыс отыру жағдайында жүргізіледі және физикалық күштенуді (ГОСТ 12.2.032-78) керек етпейді;

– жұмыс орындары 30 м² және көлемі– 90 м³ құрайды;

– жұмыскерлердің саны – 1.

4.2 Кондиционерлеу жүйесін есептеу

Жұмыс бөлмесінде белсенді вентиляция жүйесі бар. Жұмыс бөлмесін талдау барысында жұмыс аумағының қалыпты микроклиматтық шарттарын міндетті түрде қарастыру қажет. Мұндай әмбебап жүйе ретінде автономдық кондиционерлер болып табылады. Кондиционерді орнату алдында арнайы есептеулер жасау керек. Сол есептеулердің қорытындысымен сипаттамасы

және талаптарына сай кондиционер таңдалады. Бөлмені кондиционерлеу төменде келтірілген.

Микроклиматтың күйін қадағалау оператор залында қолайлы жағдайды орнатуға көмектеседі. Ал жұмыс орнының қолайлы жағдайларында адамдардың жұмыс істеу қабілеттері жақсарады, жұмысшылардың ауруға шалдығуы азаяды сонымен қатар, еңбек өндірісі артады. Жұмыс орнындағы нормаланған климаттық параметрлер 4.1-кестеде келтірілген.

К е с т е 4.1 – Жұмыс орнындағы нормаланған климаттық параметрлер

Жыл мезгілі	Ауа температурасы, °С	Ауа ылғалдылығы, %, аса емес	Ауа қозғалысының жылдамдығы, аса емес м/с
Жылы	20-22	60-40	0,1
Суық	20-22	45-30	0,1

Жайда жайлы еңбек жағдайларын жасау үшін ауабаптағыштардың қажетті сандарын анықтаймыз. Жылдың жылы мезгілдері үшін әдістемелер бойынша есептеуді жүргіземіз. Жайда жылу бөлу арқасында өндірістік құрылғылар айтарлықтай артық жылу (жайда жылу бөлінуімен және қабырға, терезе, есік пен т.б. арқылы жылу беру арасындағы айырмашылық) орнына ие болуы мүмкін, бәрінен бұрын осыларды жоюын желдету жүйелері қамтамасыздандыруы тиіс.

Біздің жайымызда артық жылуды сіңіру үшін қажетті $\text{м}^3/\text{сағ}$ ауа ағынының мөлшерін елеулі жылу бөлінуімен есептейміз.

Ең алдымен аппаратурадан жылу бөлінуін анықтаймыз:

(4.1)

$$Q_1 = 0,8 * 0,6 * 0,6 * 0,75 * 1500 = 540 \frac{\text{кДж}}{\text{сағ}}$$

мұндағы $\eta_1 = 0,8$ – номиналды қуатты пайдалану коэффициенті;

$\eta_2 = 0,6$ – жүктеу коэффициенті, яғни орташа тұтынылатын қуаттың барынша қажеттіге қатынасы;

$\eta_3 = 0,6$ – аппаратураның бір уақыттағы жұмыс коэффициенті;

$\eta_4 = 0,75$ – жылуға айналып кеткен механикалық энергияның үлесін сипаттайтын коэффициент;

$$N_{\text{НОМ}} = 1500 \frac{\text{кДж}}{\text{сағ}}$$

– барлық аппаратуралардың номиналды қуаттары.

Жасанды жарық көздерінен жылу бөлінуін іс жүзінде барлық шығындалатын қуаттың (энергияның) ақырғы нәтижесі формула бойынша жылуға айналатынын болжай есептеп шығарады:

(4.2)

$$Q_2 = 0,8 * 4 * 60 = 192 \frac{\text{Дж}}{\text{сағ}}$$

мұндағы $\varphi = 0,8$ – жылуға өтетін энергия мөлшерін ескеретін коэффициент;

– жайға жарық беруші қондырғылардың қуаттылығы (әрбіреуі 60 Вт бойынша 4 шам).

Адамдардан жылу бөлінуді формула бойынша анықтайды:

$$Q_3 = n * q_n \quad (4.3)$$

$$Q_3 = 1 * 120 = 120 \frac{\text{Дж}}{\text{сағ}}$$

мұндағы $n=1$ – жұмыскерлердің саны;

$q_n = 120 \text{ Вт}$ – бір адамнан бөлінетін жылу мөлшері.

Терезе арқылы жайға келіп түсетін күн радиациясынан бөлінетін жылу мөлшері мына формула бойынша анықтайды:

(4.4)

$$Q_4 = 3 * 224 * 2 * 1,25 = 1680 \frac{\text{Дж}}{\text{сағ}}$$

мұндағы – терезе ауданы;

$q=224 \text{ Вт/м}^2$ – 1 м^2 терезе (терезе оңтүстікке қаратылған) арқылы жылу түсімі;

$m=2$ – терезе саны;

$k=1,25$ – металдық мұқаба үшін түзету көбейткіші;

Шамадан тыс жылу бөлінуін формула бойынша анықталады:

(4.5)

мұндағы Q_1 – аппаратурадан жылу бөлінуі;

Q_2 – жарық көздерінен жылу бөлінуі;

Q_3 – адамдардан жылу бөлінуі;

Q_4 – терезе арқылы күн радиацияларынан жылу түсімі.

Артық жылуды жұту үшін қажетті ағындық ауа мөлшерін анықтайық:

(4.6)

мұндағы – Айқын жылудың шамадан тыс бөлінуі;

$C=1$ Дж/(кг*град) – ауаның жылу сыйымдылығы;

– жайлардан жойылатын ауаның температурасы;

– ағындық ауаның температурасы;

– ағындық ауаның тығыздығы, $1,2$ кг/ м³.

Алынған есептерімен сәйкестігінше ауабаптағышты таңдаймыз. Ауа ағынын қамтамасыздандыру және осы мақсаттарды орындау үшін қабырғаға ілетін ауабаптағышын Samsung MH18ZC2 (5.2-сурет) қолданамыз.

4.2 - сурет – Samsung MH18ZC2 ауабаптағышы

Samsung MH18ZC2 ауабаптағышының топтамасы жайдың 60м² дейінгі ауданы үшін арналған. Бұл ауабаптағыштары ауаның берілген температуралық параметрлерін шапшаң қамтамасыздандыра салқындату және жылытудың жоғарылатылған тиімділігімен ерекшеленеді, әлдеқайда зиянды қосылыстарды – аммиак, формальдегид, күкіртсутек ауадан алып тастайды.

Белсенді көмір сүзгілері шаңдардың өте ұсақ түйіршіктерін ұстап және жағымсыз иістерді жояды. Ауабаптағыштың техникалық сипаттамалары 4.2-кестесінде көрсетілген.

К е с т е 4.2 – Ауабаптағыштың (кондиционердің) сипаттамасы

Атауы	Сипаттамасы
Ауданы аса емес, ш. М	60
Д/б тізбесандықшасы	Бар
Салқындату/қыздыру қуаты, кВт	5,26/5,56
Қоректенуі (В/Гц)	220/50
Салқындату/қыздырудың тұтынылатын қуаты, кВт	1,78
Суық/жылудың жұмыс тоғы, А	9
Шудың деңгейі, дБ	37
Ауа шығыны аса емес, м ³ /мин (м ³ /сағ)	10 (600)

Ауа шығының қамсыздандыру үшін $L=301,4$ м³/сағ, бізге тек1 кондиционер фирмасы Samsung сериясы НА ауаның максималды шығыны 600 м³/сағ, моделі MN18ZC2.

4.3 Табиғи жарықты есептеу

Табиғи жарық барлық жұмыс уақытының барысында қажетті жарықты қамтамыз ете алмайды, өйткені ауа райы өзгеріп кетуі мүмкін немесе қараңғылап жатқанда және табиғи жарық жеткіліксіз мүмкін кеш уақытында жұмыстар болуы мүмкін, сондықтан да жұмыс орнында люминесценттік шамдармен жабдықталған шырақшамдардан тұратын жалпы жарықтандырудың жасанды жүйесі қарастырылған. Жарық көздерінің қалып мөлшерлері 4.3 кестесінде көрсетілген. Берілген жайында қалыпты жұмыстың орындалуы үшін қажетті жарықтылық: 400 лк.

К е с т е 4.3 – Ортақ жарықтандыру жүйесіндегі ұсынылған жарық көздері

Түс айырмашылығына талап ету бойынша көрермендік жұмысының сипаттамасы	Жарықтылығы, лк	Жарық көзіндегі ауқым (диапазон) түстерінің температуралары $T_c, ^\circ K$	Жарық көзінің қолданылатын түрлері
Түс айырмашылығына	300, 400	3500 – 5500	ЛД, ЛДЦ, ЛБ,

көп емес талаптары кезінде түсті нысандардың айырмашылықтары	150, 200	3000 – 4500	ЛБ, (ЛХБ), НЛВД+МТЛ, ДРЛ
--	----------	-------------	--------------------------

Жұмыс орнында мөлшерленетін жарықтылықты жасау үшін қажетті жайдың бүйірлік жарығы арқылы ойықтардың ауданын есептейміз.

Жай мынадай өлшемдеріне ие: ұзындығы $L = 6$ м, ені $B = 5$ м, биіктігі $H = 6$ м. Еден деңгейінен жұмыс беткейінің биіктігі h_{pp} , $h_{pp} = 0,725$ м, терезе $h_{но}, h_{но} = 0,8$ м биіктігінен басталады, терезе биіктігі h_o , $h_o = 2$ м. Жұмыс жайы IV сағаттық белдеуде – Шымкент қаласында табылады (жарық климатының белдеуі – IV 50^0 солтүстік ендігі және оңтүстік (Шымкент, Қарағанды)).

Жұмыс орны терезелік ойықтарды жобалайтын жайының сыртқы қабырғасынан $l_{рт}, l_{рт} = 1,5$ м орналасқан. Терезелік ойықтан 4 м қашықтықта тұратын нүктеде ең төменгі жарықтылық болады.

Терезелердің жалпы ауданын S_0, m^2 , формула бойынша анықтаймыз

$$100 * \frac{S_0}{S_n} = \frac{e_n * \eta_0}{\tau_0 * r_1} * k_{зд} * k_3 \quad (4.7)$$

$$S_0 = \frac{S_n * e_n * \eta_0}{100 * \tau_0 * r_1} * k_{зд} * k_3 \quad (4.8)$$

мұндағы S_n – жайдың ауданы m^2 ;

$$S_n = 30 m^2;$$

e_n – КЕО мөлшерленген 4.4 кесте бойынша таңдалатын мағынасы.

Кесте 4.4 – Тұрғын үй жайларындағы (СНиП ҚР 2.04.-05-2002) жасанды, табиғи және біріктірілген жарықтардың мөлшерленетін көрсеткіштері

Жайлар	Шет жағынан жарықтандыруы кезінде табиғи жарығы КЕО e_n , %
Әкімшілік ғимараттары: Кабинеттер, жұмыс бөлмелері, кеңселер, өкілдік	1,2

Көрермендік жұмыстың жоғары дәлдігі үшін $e_n = 1,2$ қабылдаймыз.

m_N – 4.5 кесте бойынша көрсетілетін жарық климатының коэффициенті.

К е с т е 4.5 – Климат коэффициенттерінің мағыналары

Көкжиек жағымен бойынша жарық ойықтарының бағдарлануы	Жарық климатының коэффициент, m
С	0,9

Берілген жарық белбеуін ескере, Солтүстіктегі жарық ойықтарының бағдарын қабылдап анықтаймыз: $m_N=0,9$.

$$e_n^{IV} = e_n * m * c \quad (4.9)$$

мұндағы $e_n^{IV} = 1,2 * 0,9 * 0,75 = 0,78$;

$c = 0,75$ (ғимараттардың сыртқы қабырғалары);

Жай түрлерін ескере, қор коэффициенті $k_3 = 1,4$ тең болады (кабинеттер және жұмыс орындары, зертхана, конструкторлық бюро);

τ_0 - жарық өткізудің жалпы коэффициенті бірдей

$$\tau_0 = \tau_1 * \tau_2 * \tau_3 * \tau_4 \quad (4.10)$$

мұндағы

– $\tau_1 = 0,5$ (қуыс денелі шыны блоктар);

– $\tau_2 = 0,6$ (ағашты бөлек қосарлы мұқабалар);

– $\tau_3 = 0,8$ (темірбетонды фермалар және аркалар);

– $\tau_4 = 1$ (жиналатын реттелетін жалюздер және перделер);

– $\tau_0 = 0,5 * 0,6 * 0,8 * 1 = 0,24$;

– η_0 - терезенің жарықтық сипаттамасы.

Анықтаймыз η_0 :

$$l = B - 1,$$

$$l = 5 - 1 = 4 \text{ м},$$

$$\frac{L}{l} = \frac{L}{B - 1} = \frac{6}{4} = 1,5.$$

$$h_{\text{расч}} = h_{\text{но}} + h_o - h_{\text{рп}} \quad (4.11)$$

$$h_{\text{расч}} = 0,8 + 2 - 0,72 = 2,08,$$

$$\frac{B}{h_{\text{расч}}} = \frac{5}{2,03} = 2,5$$

Ені жайдың тереңдігіне қатынасы бойынша $\eta_0 = 10$ аламыз.

r_1 – ғимаратқа тірілетін төсемдік қабаттардың және жайдың беткейінен шағылған жарық арқасында бүйірден жарық түсіру кезінде КЕО жоғарылауын ескеретін коэффициент.

Жайдағы шағылысудың коэффициенті $\rho_{CP} = 0,5$, бір жақты бүйір жарығын қабылдаймыз.

$$\frac{\rho_{ст}}{B} = \frac{0,5}{5} = 0,1$$

онда $r_1 = 1,05$;

$k_{зд}$ – қарсы алдында тұратын ғимараттарымен терезелердің көлеңкелеуін ескеретін коэффициент.

Дегенімен жакын арада көлеңке туғызатын ғимараттар жоқ, онда $k_{зд} = 1$

Терезенің жалпы ауданыны есептеп шығарайық:

$$S_0 = \frac{30 * 1,4 * 10 * 1 * 0,78}{100 * 0,24 * 1,05} = 13$$

Жарықтық ойықтардың ауданы $S_{ст} = 13 \text{ м}^2$

Осындай жағдаймен, жарықтық ойықтардың ауданы ($1,5 * 2 * 2 = 7 < 13$) жұмыс орнында қажетті еңбек жағдайларын қамтамасыз ете алмайды. Көрермендік жұмыстың III сипаттамасы кезінде КЕО, $e_N = 0,84$ мөлшерленген мағынасын қамтамасыздандыру үшін $5 \times 6 \times 3$ параметрлерімен жайдағы әлдеқайда жағымды еңбек жағдайларын жасау мақсатында табиғи жарықпен бірлесе жасанды жарық пайдаланылады.

4.4 Тіршілік қауіпсіздігі бөлімі бойынша қорытынды

Бұл бөлімде офистік компаниядағы жұмыс шарты және микроклимат параметрін есептеуді орындау, жағдайын тексеру мақсатында анализ жасалды. Еңбек шарты деңгейі дұрыс және есептеу бойынша алынған есептеулер, тіршілік қауіпсіздік бойынша стандарттарды қанағаттандырады.

Нәтиже бойынша, екі терезе $1,5 \times 1,2 \text{ м}$ өлшемді жұмыс орнындағы табиғи жарығы нормаларды қанағатандырмайды. Жұмыс орнында жарықты қамтамасыз ету үшін жасанды жарықты қолданамыз.

Есептеу нәтижесі бойынша, бөлмеге қажетті ауа мөлшерін қамтамасыз ету үшін $L = 301,4 \text{ м}^3/\text{сағ}$ байланысты біз тек 1 кондиционер қойамыз, ол

Samsung сериясы МН максимальды ауаның шығыны 600 м³/сағ, модель МН18ZC2.

5 Техникалық экономикалық негізделуі

5.1 Жұмысты сипаттау және қажеттілігін негіздеу

Берілген бітіру жұмысының тақырыбы – «Оңтүстік Қазақстан политехникалық колледжінің қашықтықта оқыту жүйесі». Бұл бағдарламалық өнім жоғары білім беретін оқу орындарына арналып құрылып жатыр.

Жоғарғы оқу орындары үшін студенттерді оқу процесіндегі барлық керекті ақпаратпен қамтамасыз етіп, білім берудің біртұтас ақпараттың жүйесін құру арқылы оқушылар мен студенттердің білім деңгейін көтеру: заман талабына сай білім беру жүйесінде қашықтықтан оқыту технологиясын жетілдіру;

Бұл мәселенің өзектілігі - Бүгінгі күнде студенттер өздеріне оқу формасының ынғайлығын, тиімділігін таңдайды. Оның себебі: негізгі жұмысынан қол үзбей, үйде отырып еш қиындықсыз оқуға, білім алуға мүмкіндік береді. Әр маманның білімін үздіксіз жетілдіріп отыруын заманауи талапқа сай. Сондықтан олар қашықтықтан оқыту технологиясын таңдап, өз білім деңгейін көтереді немесе жаңа мамандық алады.

5.2 Нарықты саралау және орнын анықтау

Бағдарламалық қамтаманың басты мақсаты мекемеде орнатылған деректер қорының административтік және қауіпсіздік жағынан істеу барысын басқару.

Біздің өнімнің экономикалық көрсеткіштерін нарықта үш категорияға бөлуге болады:

1) өнім (Product)-бұл шифрланған деректер қорын қолданатын бағдарламалық қамтама.

2) құн (Price)-бұл бағдарламалық қамтаманы пайдаланатын мекемеге қойылған ақша сомасы.

3) дистрибуция-бағдарламалық қамтама жеткізілетін ұсыныс берген мекеме.

4) қозғалу, даму (Promotion)-мекеменің алдымен тәжірибе жүзінде бірнеше елді-мекенге бағдарламалық қамтаманы қоюы, кейіннен өзге мекендерге ақпарат таратуы мен сатып алуға үгіттейтін мүмкіндігі зор іс-шаралар.

5.3 Бағдарламаның SWOT-анализі

Қызметті SWOT-талдау 5.3-кестеде:

К е с т е 5.3 – Қызметті SWOT-талдау

Артықшылықтары	Кемшіліктері
<ul style="list-style-type: none"> • Интернет арқылы қол жетімділігі • Кез келген жерде, кез келген мерзімде оқуға мүмкіндігі бар; • Кәсіби қызметпен қатар білім алуға болады; • Ыңғайлы және тиімді; • Оқу ақпаратына мүмкіндік беру; білім алушының мекен жайына, денсаулық жағдайына, элитарлық және материалдық жағдайына қарамастан тепе-тең дәрежеде білім алуға мүмкіндігі бар. 	<ul style="list-style-type: none"> • Куратормен, мұғаліммен, жеке пәннің мұғалімімен жеке жұмыс істеу алмауы; • Интернет арқылы қол жетімсіздігі;
Мүмкіншілігі	Қауіпі
Қосымша табыс көзіне қол жеткізу.	Серверді бұзып кіру мүмкін

5.4 Маркетинг-микс элементі

Маркетинг-микс – Маркетингтік құралдардың жиынтығы, бұл арқылы компания тауарлар немесе қызметтер сұранысына ықпал етуге тырысады.

Маркетинг-микс – бұл белгілі бір тауарға анықталған баға бойынша белгілі бір орында қозғалыс арқылы сұранысты қалыптастыратын жиындардың (стратегия) жүйесі.

Айта кету керек, стратегия тек компанияның белгілі бір мақсатта нарықтың кез келген сегментінде қозғалуына арналған ұмтылысы және стратегия жалпы, бөлінбейтін сипатқа ие. Жағдайды басқару мен оны назардан тыс шығармау үшін тек нақты орындалу уақыты анықталған жиындарды іске асыру керек, осы жиындарға жауапты адамдарды, қажетті ресурстарды (қаржылық, адами және т.б.) басқару қажет. іске асыру қажет. Міне сондықтан таңдалған стратегия үшін маркетинг-микс деп аталатын арнайы жиындар іске асырылады. Осы маркетингтің тактикалық деңгейі болып табылады.

Ереже бойынша, стандартты маркетинг-микс жиындарды төрт құраушы тактикалық іс бойынша сипаттайды: Маркетинг жиынтығы (marketing-mix) – бұл фирма біртұтас нарықтың оң жауабын алу үшін қолданатын басқаруға мүмкіндік беретін маркетингтік факторлардың жиыны. Маркетинг-микстің міндеті – біртұтас нарықта потенциалды тұтынушылардың қажеттерін өтеумен ғана шектелмейтін, сонымен қоса ұйымның әсерін жоғарлатуға тырысатын

жиынтықтарды (mix) құрастыру. Маркетинг-микс қызметтері 5.4-кестеде көрсетілген.

К е с т е 5.4 – Маркетинг-микс қызметтері

Маркетинг-микс элементтері	Қажетті істер мен талдаулар
Product	
Жалпы программа өнімнің деректер қоры.	Жоспар бойынша бірнеше компоненттер пайдаланылады: <ul style="list-style-type: none"> • MySQL деректер қорының негізінде; • VEB -интерфейсі PHP5 программалау тілінде; • Дизайны мен стилі CSS3 негізінде; • Беттеу мен бет құрылымы HTML5 программалау тілінде жасалады;
Price	
Базалық бағасы.	Техникалық құралдың түріне қарай бағдарламалық қамтаманың бағасы анықталады.
Promotion	
	Бағдарлама Motoshop компаниясында қолданылады және осы салада жұмыс істейтін компанияларға ұсынылады.
Place	
«Арзу» компаниясы	ҚО ыңғайландыру қажет ететін мекеме .

Менін жобамды «Арзу» компаниясы сатып алды. Бұл компания университеттегі, колледждегі, мектептегі білім саласында жұмыс жасайды және де техникалық қолдау көрсетеді. «Арзу» компаниясы екі колледждегі серверлеріне осы жобаны яғни программаны орнатып, айына авторизация үшін 10000 теңге төлем ақы алып тұрады. Қолмен есептеу барысында еңбектің жылдық төлем қоры.

5.5 Бағдарламалық қамтаманың өңделуінің еңбек өнімділігінің есептелуі

Еңбекке кеткен шығынның базалық көрсеткіштері мына формула бойынша есептеледі

$$Q=q*c \quad (1)$$

Мұндағы q - бағдарламалық өнімдегі (бастапқы команда) операторлар саны, менің жұмысымда операторлар саны 2500-ге тең, s -бағдарлама күрделілігінің коэффициенті, ол менде 1.26 ге тең [16]. Осы әдіспен базалық көрсеткішті табамыз:

$$Q=2500*1.26=3150$$

Ары қарай бағдарламалық өнімді әзірлеуге кететін уақытты есептеу керек. Уақыт адам-сағатпен есептеледі, ал T_D нақты істелген уақытпен алынады, ал қалған кезеңнің уақыты Q командасының шартты санына байланысты есептік жолмен анықталады.

Бағдарламалық өнімін дайындауға кеткен әр кезеңнің уақытын анықтаймыз:

1) $T_{ПО}$ (мақсат сипатын дайындау уақыты), нақтылы деректер бойынша алынады және келесі мәнге тең деп алынады (3-тен 5 күнге дейін, 8 сағаттан)

$$T_{ПО} = 24 \text{ адам / сағ}$$

2) T_O (мақсат сипаттамасының уақыты) келесі формуламен анықталады

$$T_O = Q * B (50*K), \quad (2)$$

$$T_O=3150*1,5/50*0,8=118,125 \text{ адам/сағ}$$

мұндағы B – мақсат есебі өзгерісінің коэффициенті, B коэффициенті мақсат күрделілігіне және өзгеріс санына тәуелді - 1,2-ден 1,5 - ке дейін ;

K - бағдарлама жасаушы біліктілігін ескеретін коэффициент, менің берілген салада жұмыс істеу өтілім 2 жылға дейінгі уақытты құрағандықтан, K коэффициенті мәні - 0,8-ге тең болады.

3) T_A (алгоритм құруға кеткен уақыт) мына формуламен есептейміз

$$T_A = Q / (50 * K) \quad (3)$$

$$T_A = 3150 / (50 * 0,8) = 78,75 \text{ адам/сағ.}$$

4) T_{BC} (блок – сұлба құруға кеткен уақыт) T_A сияқты 3-формуламен есептеледі.

5) T_H (бағдарламаның тілінде жазуға кеткен уақыт) келесі формуламен анықталады

$$T_H = Q * 1,5 / (50 * K) \quad (4)$$

$$T_H = 3150 * 1,5 / (50 * 0,8) = 118,125 \text{ адам/сағ.}$$

6) T_{II} (бағдарлама теру уақыты) келесі формуламен анықталады

$$T_{II} = Q / 50 = 63 \text{ адам/сағ} \quad (5)$$

7) T_{OT} (бағдарламаны реттеу және тестілеу уақыты) келесі формуламен анықталады

$$T_{OT} = Q * 4,2 / 50 * K \quad (6)$$

$$T_{OT} = 3150 * 4,2 / 50 * 0,8 = 330,75 \text{ адам/сағ}$$

8) T_D (құжаттарды рәсімдеу уақыты), нақтылы деректер бойынша алынады және құрылады (3-тен 5 күнге дейін, күніне 8 сағат)

$$T_D = 24 \text{ адам / сағ.}$$

Еңбек шығындарының сомасы еңбек шығынының құрама сомасы ретінде 7 формуламен есептеледі

$$T = T_{II} + T_{TO} + T_A + T_{BC} + T_H + T_{II} + T_{OT} + T_D. \quad (7)$$

$$T = 24 + 118,125 + 78,75 + 78,75 + 118,125 + 63 + 330,75 + 24 = 835,5 \text{ адам/сағ.}$$

5.2.2 Еңбекақыға жұмсалатын шығындар

Еңбек құны екі құрамнан құралады: негізгі еңбек құны және қосымша еңбек құны.

Негізгі еңбек құны

$$Z_{осн} = t_{\Sigma} * TC / (t_{cp} * 8), \text{ теңге} \quad (8)$$

мұндағы t_{Σ} – (7) формуласы бойынша есептелетін жалпы еңбек шығыны;

t_{cp} – айдағы орташа күн саны, 21 күнге тең, жұмыс күніндегі 8 сағатқа көбейтіледі.

Тарифтік мөлшерлеме минималды өлшемдегі еңбек ақы 01.01.2014ж бастап ҚР-да 19966 теңгені құрады.

TC – тарифтік қойылым = 19966 -ке тең болды.

t_{Σ} – (7) формуласы бойынша 473 –ге тең.

Осылайша негізгі еңбек ақы

$$Z_{\text{осн}} = 835,5 * 19966 / (21 * 8) = 99295,196 \text{ теңге.}$$

Қосымша еңбек ақы негізгі еңбек ақының 20%-ын құрайды. Мына формула бойынша анықталады:

$$Z_{\text{доп}} = 0,2 * Z_{\text{осн}} \quad (9)$$

$$Z_{\text{доп}} = 19859,039 \text{ теңге.}$$

Жалпы еңбек ақысы (еңбекті төлеу фонды) негізгі және қосымша еңбек ақының қосындысы ретінде анықталады(10)

$$\text{ФОТ} = Z_{\text{доп}} + Z_{\text{осн}} \quad (10)$$

$$\text{ФОТ} = 99295,196 + 19859,039 = 119154,235 \text{ теңге.}$$

5.2.3 Қосымша шығындар статьясы

Бағдарламалық қамтамасыз етудегі қосымша шығындар: материалдар мен құрамаға кеткен шығындар(құрылғының өз құны, яғни компьютерлер есепке алынбайды), социалды сақтандыруға аударым, жүккүжатка кеткен шығындар, амортизациялық аударым, техникалық қондырғылар қызметіне кеткен шығын, компьютермен жұмыс істеу кезінде кеткен электроэнергиялық шығындар).

Қондырғының құны бағдарламалық қамтама өңделуінің өзіндік құнына кірмегенімен, қосымша шығындар статьясындағы есептеулерде қолданылады. ЭЕМ - на бағдарлама жазу кезінде құрылғы ретінде дербес компьютер қолданылады. Құны $C_{\text{обор}} = 150000$ теңге (дербес компьютердің қазіргі уақыттағы нарықтағы теңгемен берілген құны алынды).

Материалдар мен көмекші бөлшектер шығыны, бағдарламалық өнімді жазу барысында қолданылды ($C_{\text{МжК}}$), сонымен қатар техникалық қызмет көрсету шығыны ($C_{\text{ТО}}$), жабдықтың құнынан 1.5% және 2.5% [16] құрайды және мына формулалар мен есептеледі

$$C_{\text{МжК}} = 0,015 * C_{\text{обор}} \quad (11)$$

$$C_{\text{МжК}} = 0,015 * 150000 = 2250 \text{ теңге.}$$

$$C_{\text{ТО}} = 0,025 * C_{\text{обор}}$$

$$C_{\text{ТО}} = 0,025 * 150000 = 3750 \text{ теңге.}$$

Амортизациялық аударым өнімнің физикалық және моральдық жарамсыздығына байланысты сол өнімді толық қалпына келтіру үшін жиналатын ақша қоры болып есептеледі. Амортизациялық аударым амортизация нормасы бойынша орнатылады, (12)-формуласы бойынша есептеледі

$$A = \frac{C_{\text{обо}} * H_A * N}{100 * 12 * t} \quad (12)$$

мұндағы $C_{\text{обо}}$ - компьютер құны;

H_A - амортизация нормасы;

N - жұмыс орындалуына кеткен күннің саны;

t - дербес компьютерді қолдануға кеткен жалпы уақыт.

$$N = T/24$$

$$N = 835,5/24 = 34,812 \text{ күн}$$

Бұл жерде T еңбек шығынына тең, оның мәні - 473 адам/сағ тең болған.

Дербес компьютерде жалпы жұмыс істеу уақыты мына формуламен есептеледі

$$t = T_A + T_{\text{БС}} + T_H + T_{\text{П}} + T_{\text{ОТ}}$$

$$t = 78,75 + 78,75 + 118,125 + 63 + 330,75 = 669,375 \text{ адам/ сағ.}$$

Амортизация нормасы (13)-формуласы бойынша анықталады

$$H_A = \frac{C_{\text{обо}} - C_{\text{ликв}}}{T_{\text{норм}} * C_{\text{обо}}} * 100\% \quad (13)$$

мұндағы $C_{\text{ликв}}$ - таратылым құны, жабдықтың құнынан 5% құрайды

$$C_{\text{ликв}} = 0,05 * C_{\text{обор}} \quad (14)$$

$$C_{\text{ликв}} = 0,05 * 150000 = 7500 \text{ теңге.}$$

$T_{\text{норм}}$ - нормативті қызмет ету өтілі (дербескомпьютер үшін ҚР да

$T_{\text{норм}} = 4$ жыл). Осыдан

$$H_A = \frac{C_{\text{обор}} - C_{\text{ликв}}}{T_{\text{норм}} * C_{\text{обор}}} * 100\%$$

$$H_A = \frac{150000 - 7500}{4 * 150000} * 100\% = 23,75$$

$$A = 150000 * 23,75 * 669,379 / 100 * 34,812 * 12 = 57084,304 \text{ теңге.}$$

Бағдарламалық қамтаманы жазу кезіндегі электроэнергияның шығынын қоса есептеу керек. Электроэнергияның құны мына формула бойынша есептеледі (15)

$$C_{\text{ЭЭ}} = M * k_3 * F_{\text{эф}} * C_{\text{кВт-ч}} \quad (15)$$

мұндағы M – ЭВМ қуаты (450 Вт);

k_3 - жүктеу коэффициенті (0.8);

$C_{\text{кВт.ч}}$ - 1 кВт-сағ электроэнергияның құны, оның мәні;

ҚР - да 14,36 теңгеге тең;

$F_{эф}$ -жұмыс уақытының эффективті фонды, мына формула бойынша есептеледі (16)

$$F_{эф} = D_{ном} * d * (1 - f/100) \quad (16)$$

$$F_{эф} = 258 * 8 * (1 - 2,2/100) = 2019 \text{ сағ.}$$

мұндағы $D_{ном} = 258$ - бір жылдағы жұмыс күнінің номиналды саны;

$d = 8$ – жұмыс күнінің ұзақтығы [сағ];

$f = 2.2\%$ - ЭВМ –ды жөндеуге кеткен жоспарланған уақыт.

Берілген коэффициенттер мен параметрлер бойынша электроэнергияның құны

$$C_{ээ} = 0,45 * 0,8 * 2019 * 14,36 = 10437 \text{ теңге.}$$

Дегенмен, алынған амортизациялық аударым мен электроэнергияға шығын - жылдық шығынның мәні, оны жалпы жылдық эксплуатациондық шығынмен анықталатын уақыт коэффициентімен дұрыстау керек(17)

$$\mathcal{E}_3 = t_{\Sigma} * C_{э} / F_{эф}, \text{ теңге} \quad (17)$$

мұндағы $C_{э} = C_{ээ} + C_{ТО} + A_{жыл}$ - ЭЕМ-ның жалпы жылдық эксплуатационды шығын құны

$$C_{э} = C_{ээ} + C_{ТО} + A_{жыл}$$

$$C_3 = 10437+3750 +57084,307= 71271,307 \text{ теңге.}$$

мұндағы $F_{эф}$ - жұмыс уақытының эффективті фонды, (16) формуласы бойынша анықталды, $t_{\Sigma'}$ - ЭВМ-нің (7) формуласы бойынша анықталған есепті шешу үшін жалпы қолданылған уақыты, бірақ бұл жерде тек компьютердегі жұмыс уақытын ескере отырып анықталған

$$t_{\Sigma'} = t_{пр} + t_{отл} + t_d$$

$$t_{\Sigma'} = 78,75+330,75+24 = 433,5 \text{ сағ.}$$

Сәйкесінше, ЭЕМ-ның жалпы жылдық эксплуатационды шығын құны

$$\mathcal{E}_3 = 433,5 * 71571,307 / 2019 = 15302,68 \text{ теңге}$$

Әлеуметтік салыққа кететін аударымдар бүкіл жалақының 11% құрайды [11%, ҚР ның Салық Кодексі], (19) формуласы бойынша анықталады

$$CC = (\text{ФОТ} - 0,1 * \text{ФОТ}) * 0,11 \quad (19)$$

$$CC = (119154,235 - 0,1 * 119154,235) * 0,11 = 11796,269 \text{ теңге}$$

Жүктеме шығындар қызмет көрсету мен басқаруға қатысты, құрылғының эксплуатациясы мен басқа да өндіріс процесін қамтамасыз ететін қосымша шығындар болып табылады, еңбек жалақысы фондының 50% құрайды, (20) формуласы бойынша анықталады

$$C_{накл} = 0,5 * \text{ФОТ} \quad (20)$$

$$C_{накл} = 0,5 * 119154,235 = 59577,117 \text{ теңге.}$$

5.2.4 Өзіндік құн нәтижесінің кестесі мен диаграммасы

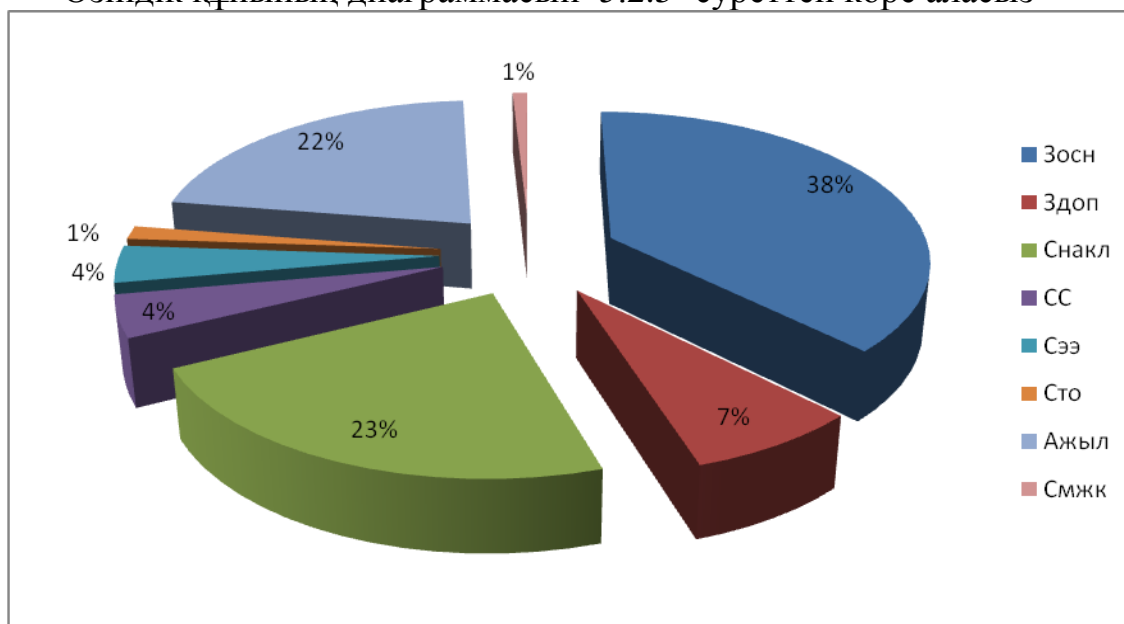
Бағдарламалық қамтаманы өңдеуге кеткен жалпы шығын еңбек жалақысы фондының, эксплуатационды шығынның, социалды сақтандыру, жүктеме шығындар мен материал және құрамалардың қосындысына тең болады.

Бағдарламалық қамтаманы өңдеудің қорытынды құны 5.2.4 - кестеде көрсетілген.

К е с т е 5.2.4 - Өзіндік құн нәтижесінің кестесі

Шығын статьялары		Сумма, теңге	Жалпы соммадан, %
ФЗП	$Z_{осн}$	99295,196	38
	$Z_{доп}$	19859,039	7,5
Жүктеме шығындар, $C_{накл}$		59577,117	22,5
Әлеуметтік сақтандыру, CC		11796,269	4,4
Эксплуатационды Шығындар	$C_{ээ}^*$	10437	3,9
	$C_{то}$	3750	1,4
	$A_{жыл}^*$	57084,304	21,6
Материалдар мен комплектілер, $C_{млк}$		2250	1
Барлығы:		264048,928	100

Өзіндік құнының диаграммасын 5.2.5- суреттен көре аласыз

5.2.5 - сурет - Өнімнің өзіндік құнының диаграммасы

5.6 Бағдарламаның бағасын есептеу

Өнімнің өзіндік құны 264048,928 теңге (жоғарыда кесте 3) болды.
Өнімнің минималды бағасы келесі формуламен есептеледі

$$Ц_{\min} = (C_{\text{пс}} + Ц_{\text{мд}} + Ц_3)(1 + r/100) \quad (21)$$

$$Ц_{\min} = (264048,928 + 200 + 150) * 1,21 = 319922,703 \text{ теңге.}$$

мұндағы $Ц_{\text{мд}}$ - магнитті диск бағасы, қазіргі нарықтық бағасын қарастырып,
200 теңге деп алынды;

$Ц_3$ - жазба бағасы;

R - Өзіндік құнға қатынасымен алынған тиімділіктің жоспарланған пайызы=21%;

НДС ті есептегендегі минималды баға келесі формуламен есептеледі (ҚР да НДС 12%)

$$Ц_{\min_{\text{НДС}}} = Ц_{\min} + N_{\text{ндс}} Ц_{\min} \quad (22)$$

$$Ц_{\min_{\text{НДС}}} = 319922,703 + 0,12 * 319922,703 = 328313,43 \text{ теңге.}$$

Сонда бағдарламаның құны 330000 теңге.

5.7 Бағдарламалық өнімді иемденудегі кәсіпорындардың бірмезгілдегі шығындарын есептеу

Кәсіпорындардың бірмезгілдегі шығындары келесі бөлімдерден тұрады:

- жүйе құны;
- көлік шығындары;
- оқуға кететін төлемдер;

Жүйе құны 330000 теңге (22 формула).

Көлік шығындары жүйе құнының 20% құрайды

$$C_{\text{тр}} = 330000 * 0,2 = 66000 \text{ теңге}$$

Кәсіпорынның бірмезгілдегі шығындарын есептеулерінің нәтижесі 5.7-кестеде көрсетілген.

К е с т е 5.7-Ақпаратты жүйені енгізуге арналған бірмезгілдегі шығындардың есептелу нәтижесі

Шығындар түрлері	Сумма, теңге
Жүйе құны	330000
Көлік шығындары	66000
Қорытынды:	396000
Шығындар түрлері	Сума, теңге

5.7 Бағдарлама өнімін сатып алуға кеткен бір жолғы шығындар есебі.

Ақпараттық өнімді құрастыратын фирма үшін табыс көзі ретінде тапсырыс берушіге бағдарламалық өнімді сату болып табылады. Фирманың шығындары – ол құрастыруға кететін шығындар және жүйенің көбейтілуіне кететін шығындар. Қаржыландыру көзі ретінде құрастырушы-фирманың өзінің ақша қоры алынады.

Тапсырыс беруші-кәсіпорын үшін үнемдеу көзі есептеу уақытын біршама қысқартатын, қол еңбегін алмастыратын машина болып табылады. Кәсіпорын шығындары ақпараттық жүйені иемденудегі бірмезгілдік шығындардан, ақпараттық жүйені тасымалдау және енгізу шығындарынан, және де жүйеге талдау жүргізу мен бақылауға кететін шығындардан тұрады.

Жүйені енгізу қолмен есептеу шараларын автоматтандырылған шараға ауыстыру нәтижесінде өндірістің қорын біраз үнемдеуге алып келеді деп жоспарланады.

Үнемдеу мөлшерін есептейік. Ол үшін өткізу қабілетін есептеуге кететін кәсіпорынның шығындарын қолмен есептеу керек.

Қол еңбегімен келесі шығындар түрлері есептеледі:

- жұмысшы еңбегіне төленетін ақша қоры;
- әлеуметтік салық;
- басқа да шығындар.

«Арзу» компаниясы екі колледждегі серверлеріне осы жобаны яғни программаны орнатып, айына авторизация үшін 10000 теңге төлем ақы алып тұрады. Қолмен есептеу барысында еңбектің жылдық төлем қоры

$$\mathcal{E}_{\text{расх}} = 2 * 10000 * 12 = 240000 \text{ теңге}$$

Әлеуметтік салыққа жұмсалатын аударымдар (**ҚР да әлеуметтік салық мөлшері 12% жұмысшы еңбегіне төленетін ақша қорынан, ҚР Салық Кодексі**)

$$\mathcal{E}_{\text{расх}} = 240000 * 0,12 = 28800 \text{ теңге.}$$

Бағдарлама өнімін сатып алуға кеткен бір жолғы шығындар есебі 5.7 - кестеде көрсетілген.

К е с т е 5.7 - Ақпарат жүйелерін енгізуге керекті бір жолымғы шығындар есебінің жиынтығы

Шығындар түрлері	Сома, теңге
Еңбекке төленетін қор	240000
Әлеуметтік салыққа аударымдар	28800
Қорытынды:	211200
Шығындар түрлері	Сома, теңге

5.8 Ақшалай құралдардың қозғалысы

Ақшалай құралдардың қозғалысы 5.8 кестеде көрсетілген.

К е с т е 5.8 - Ақшалай тәсілдердің қозғалысы, теңге

Аты				
	2014	2015	2016	2017
Бірмезгілдік шығындар	396000			
Операциялық кәсіпкерліктен пайда		211200	211200	211200
Дисконттау коэффициенті (21% мөлшерінде)	1	0,826	0,683	0,564
Таза дисконтталған табыс (ТДТ)	-396000	174451,2	144249,6	119116,8
ТДТ өспелі нәтижесімен	-396000	- 237396,43 6	- 63253,292	41817,6

Таза дисконтталған табыс (ТДТ) = Таза табыс* Дисконттау коэффициенті

$TDT_1 = 211200 * 0.826 = 174451,2$ теңге

$TDT_2 = 211200 * 0,683 = 144249,6$ теңге

$$ТДТ_3 = 211200 * 0,564 = 119116,8 \text{ теңге}$$

5.9 Экономикалық тиімділікті есептеу

5.9.1 Таза ағымдағы құндылықты есептеу (Net present value, NPV)

Шығындары бірегейлікте тек жобаның басында күрделі салымдар (C_0) ретінде іске асатын жобалар үшін NPV (24) формуламен есептеледі

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{B_i}{(1+r)^i} - C_0. \quad (24)$$

мұндағы B_i – i -ші жылдағы жобадан алынатын пайда
 r – дисконттеу мөлшері

$$NPV(21\%) = \dots \text{ тг } > 0$$

сондықтан ұсынылып отырған жоба табысты. Сол себептен жобаны қажет және жобаны талдау мен оған баға беруді жалғастыру керек.

5.9.2 Пайда индексі есептеу (Profitability index, PI)

PI жобаның салыстырмалы пайдасын көрсетеді. Бұл көрсеткіш келесі (25) формуламен есептеледі

$$PI = \frac{NPV}{C_0} \quad (25)$$

$$PI = (437817,6 / 396000) = 1,11\%$$

5.9.3 Табыстың ішкі нормасын есептеу (Internal rate of return, IRR)

Табыстың ішкі нормасы (ТИН немесе IRR) r пайыздық мөлшерінің мәні болып табылады, мұндағы $NPV = 0$. Бұл нүктеде r^* қосылған шығындардың дисконтталған ағыны қосылған дисконтталған табыс ағындарына тең

$$IRR = r1 + \frac{f(r1)}{f(r1) - f(r2)} * (r2 - r1) \quad (26)$$

$$r_b = 33\% \quad PV_1 = 211200 / (1 + 0,33) = 191735,936 \text{ теңге,}$$

$$PV_2 = 211200 / (1 + 0,33)^2 = 144056,92 \text{ теңге,}$$

$$PV_3 = 211200 / (1 + 0,33)^3 = 108361,4 \text{ теңге}$$

$$NPV(33\%) = (158796,9 + 119396,2 + 89771,6) - 396000 = -28035,3 \text{ теңге}$$

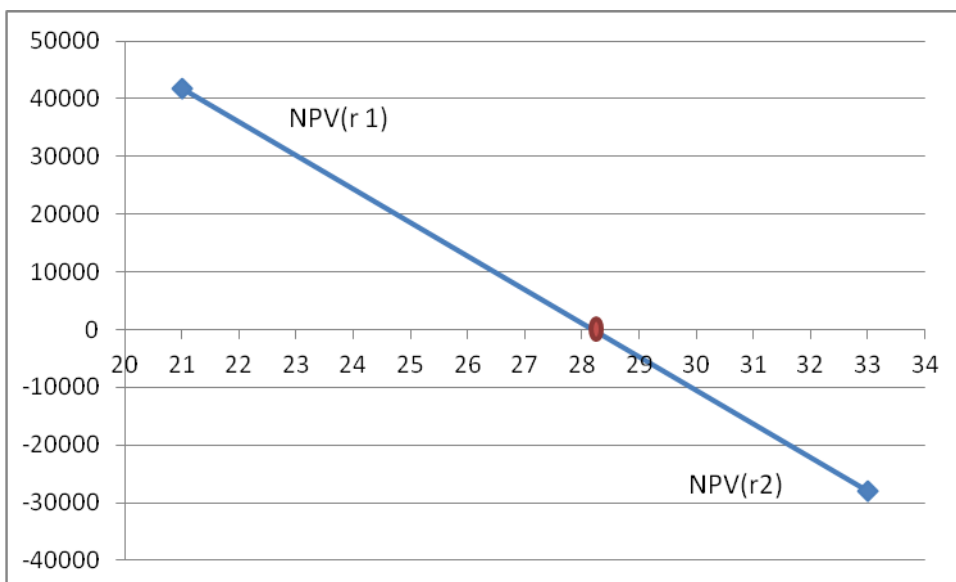
$$NPV(21\%) = 41817,6 \text{ теңге,}$$

$$NPV(33\%) = -28035,3 \text{ теңге}$$

$$IRR = r1 + \frac{NPV(r1)}{NPV(r1) - NPV(r2)} * (r2 - r1)$$

$$IRR = 21 + \frac{41817,6}{41817,6 - (-28035,3)} * (33 - 21) = 28\%$$

Табыстың ішкі нормасы 5.2-суретте көрсетілген:

5.2 - сурет - Іріктеу әдісі арқылы IRR табу

5.9.4 Өтімділік периодын есептеу (Payback period, PBP)

Өтімділік периоды мына формуламен есептеледі

$$T_{\text{ок}} = t + \frac{C_0 - \sum_{i=1}^n B_i}{B_{i+1}} \quad (5.34)$$

мұндағы C_0 – жоба басындағы салым;

B_i – i -ші жылдағы жобадан алынатын пайда;

Сонда біздің өтімділік периодымыз

$$T_{\text{ок}} = 1 + = 1 \text{ жыл } 9 \text{ ай.}$$

Бұл жобаның өтімділік периоды 1 жыл 3 айға тең, яғни жобамыз осы уақытта өз-өзін ақтайды.

Қорытынды

Қазіргі ақпараттық қоғамда өндірістің дамуының негізгі құралы болып ақпараттық ресурстардың қажеттілігі көрінеді. Сондықтан білім беру саласы да өзінің дамуы үшін жаңа қадамдарға баруда. Осыған байланысты адамға ақпараттар кеңістігінде дұрыс бағытты таңдауға мүмкіндік жасай алатын оқытудың жаңа технологиялары пайда болуда.

Жаңа ақпараттық технологиямен орындалатын қызмет өзінің кез келген нақты формасында тиімдірек орындалады, адам өркениетті бола бастайды.

Қашықтан оқыту технология қызметінің құралы ретінде жаңа ақпараттық технологияның компьютерлік құралдары қолданылып жүр, алайда заман талабына сай компьютерлік техниканың дамып жетілуіне байланысты ғылыми сипаттағы компьютерлік бағдарламаларды жасау керек және ол білім алушы тұлғаның іс-әрекетінің интеллектуалды құрылысымен сәйкес келуі тиіс.

Білім беру саласында қашықтықтан оқыту технологиясын пайдалану білім алушы тұлғалардың танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылық тұрғыдан еңбек етуіне жағдай жасайды. Қазіргі заманғы қашықтан оқыту технологияларын пайдалану өз білімін көтеру тиімділігін де арттырады. Бұл бірінші кезекте сандық түрде жазылған ақпараттарды пайдалану кезінде қажетті мәліметтерді оңай табуға мүмкіндік береді.

Соңғы жылдары көптеген әлемге танымал энциклопедиялар, сөздіктер, оқулықтар электронды түрге айналдырылған. Соған орай, әрбір білім алушы тұлғалар өзіне қажет ақпараттарды өз қажеттілігіне пайдалану мүмкіндігіне ие.

Демек, қорыта айтқанда, қашықтан оқыту ісінің және қазіргі заманға сай технологиялардың көмегімен оқыту ісінің болашағы жайлы қандай да бір болжамдар айту оңай емес. Қазақстандағы жоғары оқу орындарында қашықтан оқыту жүйесі ұйымдастырылып, сол жұмыстарды жүргізудің әдістемелік негіздері жаңа ғана қалыптасып келеді. Осы күнге дейін қашықтан оқыту үрдісін жүзеге асыру мақсатында білім беруді басқару жүйелері, тест жүргізу, электрондық оқулықтарды әзірлеу сияқты жұмыстарды автоматтандыру істерінде йтарлықтай тәжірибе жинақталды.

Дегенмен, жаңа ақпараттық технологияларды өмірге енгізудің әлі де әлсіз жақтарына бұл құралдарды жасау кезінде түрлі технологиялардың пайдаланылуы, олардың құрамына, құрылымына, қызметіне және интерфейсіне қойылатын талаптардың да әр түрлі болуы және электрондық оқулықтардың аздығы жатады. Сондықтан бұл мәселені шешу үшін бүкіл республиканың жоғары оқу орындарында пайдалануға болатын, қашықтан білім беруді ұйымдастыруға мүмкіндік беретін қолданбалы бағдарлама жасау бүгінгі таңда өте өзекті мәселе екені сөзсіз. Сонымен қатар, қашықтан оқыту жүйесінің рөлі

білім саласы үшін өте жоғары, себебі бұл жүйе арқылы оқытушылар да, білім алушы тұлғалар да әлемдік ақпараттармен байланысуға, ғылыми және шығармашылық жұмыстарын жетілдіруге, әлемдік ақпарат кеңістігінде өздерінің білімдерін шындауға зор мүмкіндік алады

Әдебиеттер тізімі

- 1 Найк Д. Стандарты и протоколы Интернета. Пер. с англ. – М.:1999.
- 2 Ганеев Р.М. Проектирование интерактивных WEB-приложений.М.:2001.
- 3 Кузнецов Максим, Симдянов Игорь Самоучитель PHP 5/6. — 3-е изд., перераб. и доп.. — Спб.: «БХВ-Петербург», 2009. — С. 672. — ISBN 978-5-9775-0409-6
- 4 Ташков П. Веб мастеринг на 100%: HTML, CSS, JavaScript, PHP, CMS, AJAX, раскрутка. – СПб.: Питер, 2010. – 512 с.
- 5 Ибрагимов У.М., Абдиева З.А. HTML & CSS. Электронный учебник / Свидетельство о гос. регистрации объекта интеллект. собст. №288 от 14.04.2009
- 6 Кристиан Дари, Эмилиан Баланеску PHP и MySQL: создание интернет-магазина = Beginning PHP and MySQL E-Commerce: From Novice to Professional. — М.: «Вильямс», 2010. — ISBN 978-5-8459-1602-0
- 7 Джон Кауффман, Брайан Матсик ”Программирование SQL” Москва 2002
- 8 Энди Харрис. «PHP и MySQL для начинающих», М., «Кудиц-Образ» 2005
- 9 Абдимуратов Ж.С, Мананбаева С.Е. Безопасность жизнедеятельности. Методические указания к выполнению раздела «Расчет производственного освещения» в выпускных работах для всех специальностей. Бакалавриат. – Алматы: АИЭС, 2009.
- 10 Санатова Т.С., Абдимуратов Ж.С. Өміртiршiлiгiнiң қауiпсiздiгi
- 11 СНиП РК 2.04-01-91: Общие строительные нормы и правила устройства систем вентиляции и кондиционирования воздуха. Административные и бытовые здания: Введ. 01.02.1992
- 12 Экономика от А до Я: Тематический справочник/ Г.М. Гукасян. – М.:- ИНФРА-М, 2009. – 480 с.
- 13 Экономика труда: учебное пособие / Ю.М. Остапенко. – М.: ИЦ РИОР, 2010. – 160 с.
- 14 Налоговый кодекс РК (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.01.2013).
- 15 Бизнес-план: Методические материалы / Под ред. Р.Г. Маниловского. - М.: Финансы и статистика, 2008. – 124 с
- 16 Мамаев Е. MySQL Server. Проектирование и реализация баз данных. Сертификационный экзамен. – СПб.: BHV, 2004. – 416с.

Қосымша А

Кетелерді құруға арналған скрипт

```
!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-transitional.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=utf-8" />
<title>Система дистанционного обучения</title>
<link href="css/style.css" rel="stylesheet" type="text/css" />
</head>

<body style="background:#003366">
<div id="auth-panel">
<div id="text">

    <form action="login.php" method="post">
    <div id="cases">
    <select name="users">
        <option value="1">Преподаватель</option>
        <option value="2">Студент</option>
        <option value="3">Админ</option>
    </select>
    </div><br />
    <label></label><input type="text" name="login" /><br /><br />
    <label></label><input type="password" name="password" /><br /> <br />
    <label></label><input type="image" src="images/button.png" name="auth" />
    </form>
</div>

</div>
</body>
</html>

<?php
```

А қосымшасының жалғасы

```
<?php
session_start();
include("bd.php");
?>
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-transitional.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
  <head>
    <meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=utf-8" />
    <title>Система дистанционного обучения </title>
    <link href="css/layout.css" rel="stylesheet" type="text/css" />
    <link rel="stylesheet" href="css/style.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/table.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/addview.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/modal.css" type="text/css" media="screen">
    <link href="css/style1.css" rel="stylesheet" type="text/css" />
    <script type="text/javascript" src="js/jquery.js"></script>
    <script type="text/javascript">
      $(document).ready(function(){
        $("#send").click(function(){
          var spec_name = $("#spec_name").val();
          var spec_wifr = $("#spec_wifr").val();
          var spec_kval = $("#spec_kval").val();
          var spec_kval_wifr = $("#spec_kval_wifr").text();
          $.post("oper_spec.php?addspec=1",
            {sn:spec_name,sw:spec_wifr,sk:spec_kval,skw:spec_kval_wifr}, function(data){
              $("#getvalue").text(data);
            });
        });
      });
      $(document).ready(function(){
        $("#editsend").click(function(){
          var spec_name = $("#espec_name").val();
          var spec_wifr = $("#espec_wifr").val();
          var spec_kval = $("#espec_kval").val();
          var spec_kval_wifr = $("#espec_kval_wifr").text();
          var stdid = $("#studid").text();

          $.get("oper_spec.php?editspec=1",
            {sn:spec_name,sw:spec_wifr,sk:spec_kval,skw:spec_kval_wifr,stud_id:stdid}, function(data){
              $("#egetvalue").text(data);
            });
        });
      });
      $("#egetvalue").ajaxError(function(){
```

```

        $(this).text("Soobweye ne otpravleno");
    })
    });
    });
    $(document).ready(function(){
    $("#specdel").click(function(){
    var delid = $("#delid").text();

        $.post("oper_spec.php?del=1", {dell:delid}, function(data){
        $("#delvalue").text(data);

        });
        });
        });
        $(document).ready(function(){
    $("#kafsend").click(function(){
    var kafn = $("#kaf_name").text();

        $.post("oper_spec.php?addkaf=1", {kafname:kafn}, function(data){
        $("#kafvalue").text(data);

        });
        });
        });

</script>

```

```
</head>
```

```
<body>
```

```
<div id="header">
```

```
<div id="head-top">
```

```

```

```
<div id="account">Администратор: <?php echo $_SESSION['user'] ?></div>
```

```
</div>
```

```
</div>
```

```
<div id="menu">
```

```
<?php
```

```
require_once("menu.html");
```

```
?>
```

```
</div>
```

```
<div class="main">
```

```

<div class="example">
<?php
if ((isset($_GET['gl'])))
{
echo "<img width='440' style= margin-right:10px; src='../images/000/jpeg/passport.jpg' /><img
width=440 src='../images/000/jpeg/passport1.jpg' /> ";

}

$i=0;
if (isset($_GET['spec']))
/*-----Специальность-----
-----*/
{

$result = mysql_query("SELECT * FROM `spec`");
if (!$result) { exit("Net dannih"); } else {
$row = mysql_fetch_array($result);
echo " <div class='panel'> <h2>Список специальностей</h2> <a href='#join_form'
id='join_pop'>Добавить</a>
</div>
<table class='bordered'>

<thead>
<tr>
<th>N</th>
<th>Специальность</th>
<th>Шифр</th>
<th>Операции</th>
</tr>
</thead>";

do
{ $row[1] = mysql_result( $result, $i, "otd_id");
$i++;

echo "<tr>

<td>$i</td>
<td>".$row['otd_name'].</td>
<td>".$row['otd_wifr'].</td>
<td><a href='?spec=1&num=$row[1]#edit_form'>
<img height=24 width=24 alt='Изменить' hspace=5 align=center
src='../images/rec_edit.gif'></a>
<a href='?spec=1&del=$row[1]#del_form'>
<img height=24 width=24 alt='Удалить' hspace=5 align=center

```

```

        src='./images/rec_del.gif"></a></td>
</tr> ";

}
while ($row = mysql_fetch_array($result));
}}
?>

<a href="#" class="overlay" id="join_form"></a>
<div class="popup">
<h2>Редактирование</h2>
<p>Добавление специальности</p>
<div>
<label for="login">Название специальности</label><br>
<input type="text" id=spec_name lang="ru" value="" size="150" />
</div>
<div>
<label >Шифр специальности</label>
<input type="text" id=spec_wifr value="" size='15' />
</div>
<div>
<label >Квалификация</label><br>
<input type="text" id=spec_kval value="" size='90' />
</div>
<div>
<label >Шифр квалификации</label>
<input type="text" id=spec_kval_wifr value="" size='16' />
</div>
<div><p id=getvalue></p>
</div>
<button id=send>Сохранить</button>
<a class="close" href="#close"></a>
</div>
<a href="#" class="overlay" id="edit_form"></a>
<div class="popup">
<h2>Редактирование</h2>
<p>Редактирование специальности</p>
<?php
$num = $_GET['num'];
$result = mysql_query("SELECT * FROM `spec` WHERE otd_id='$num'");
$roww = mysql_fetch_array($result);
$_SESSION['stud_id'] = $row['otd_id'];
?>
<div>
<label for="login">Название специальности</label><br>
<input type="text" id=espec_name value="<?php echo $roww['otd_name']; ?>" size="90" />
</div>

```



```

<div>
<label >Шифр специальности</label>
<input type="text" id=espec_wifr value="<?php echo $roww['otd_wifr']; ?>" size='15' />
</div>
<div>
<label >Квалификация</label><br>
<input type="text" id=espec_kval value="<?php echo $roww['spec_kval']; ?>" size='90' />
</div>
<div>
<label >Шифр квалификации</label>
<input type="text" id=espec_kval_wifr value="<?php echo $roww['spec_kval_wifr']; ?>" size='16' />
</div>
<div id=studid> <?echo $roww['otd_id']; ?> </div>
<div>
<p id=egetvalue><? echo $_SESSION['stud_id']; ?></p>
</div>
<button id=editsend>Сохранить</button>
<a class="close" href="#close"></a>
</div>
<a href="#x" class="overlay" id="del_form"></a>
<div class="popup">
<h2>Редактирование</h2>
<p>Удаление специальности</p>
<?php
$del = $_GET['del'];
$result = mysql_query("SELECT * FROM `spec` WHERE otd_id='$del'")
    $roww = mysql_fetch_array($result);
<div>
<label for="login">Действительно хотите удалить запись </label><p id=delid><?php echo $del; ?></p><br>
<input type="text" id=delname value="<?php echo $roww['otd_name']; ?>" size=90 />
<button id=specdel> Да </button>
</div>
<div>
<p id=delvalue></p>
</div>
<a class="close" href="#close"></a>
</div>
<?php
if (isset($_GET['news']))
{
echo "<p ></p>";
echo "
<form action='news.php' method='POST'>
<p><label>Тема:<input name='news_name' type='text' size='40' ></label></p>
<br>
<p>Добавить новость</p><p><textarea cols='80' rows='30' name='news' wrap='physical'>
</textarea></p>

```

```
<br>
<p><input name='add' type='submit' value='Добавить' ></p>
</form>
";
}
/*-----Кафедры-----*/
```

А қосымшасының жалғасы

```
<?php
session_start();
$tlogin = $_SESSION['user'];
include("bd.php");
if (!$SESSION['vteacher']) exit ("Здесь вам запрещено");
$res = mysql_query("SELECT * FROM `prepod` WHERE login='$tlogin'");
$row = mysql_fetch_array($res);
$vteacher = $row['pre_id'];
$_SESSION['vteacher']=$vteacher;
$quater = $_SESSION['quater'];
$res = mysql_query("SELECT *
FROM `group` WHERE gr_kurator_id='$vteacher'");
    $myrow = mysql_fetch_array($res);
        $_SESSION['gid']=$myrow['gr_id'];

?>
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-transitional.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
  <head>
    <meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=utf-8" />
    <title>Система дистанционного обучения </title>
    <link href="css/layout.css" rel="stylesheet" type="text/css" />
    <link rel="stylesheet" href="css/style.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/style1.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/table.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/modal.css" type="text/css" media="screen">

  </head>

  <body>
    <div id="header">
      <div id="head-top">
        
        <div id="account">Учитель: <?php echo $row['pre_fam']." ".$row['pre_name']; ?></div>
      </div>
    </div>

    <div id ="menu">
    <?php
      require_once("menu.html");
    ?>

  </div>
  <div class="main">
```

```

<div class="example">
<?php

if ((isset($_GET['g'])))
{
// echo "<img width='440' style= margin-right:10px; src='../images/000/jpeg/passport2.jpg' /><img
width=440 src='../images/000/jpeg/passport3.jpg' /> ";

$res = mysql_query("SELECT * FROM `news` ");
$row = mysql_fetch_array($res);
do
{
echo "<div class='new'><h2>".$row['tema'].</h2>";
echo $row['date'];
echo "<br><p>".$row['news'].</p></div>";
}
while ($row = mysql_fetch_array($res));
}

if (isset($_GET['spismes']))
{
    $i=0;
    $grid=$_GET[gr_id];
    $result = mysql_query("SELECT * FROM `student` WHERE (student_group_id='$grid')");
    if (!$result) exit('Еще не заполнено');
    $row=mysql_fetch_array($result);
    echo "<table class='bordered'>

<thead>
<tr>
<th>N</th>
<th>Студент</th>
<th>Написать сообщение</th>
</tr>
</thead>";
do
{
    $row[1] = mysql_result( $result, $i, "student_id");
    $i++;
    echo "<tr>
<td>$i</td>
<td>".$row['student_fio']. " ".$row['student_name'].</td>
<td><a href='?spismes=1&gr_id=$grid&num=$row[1]#mess_form'>
<img height=24 width=24 alt='Изменить' hspace=5 align=center
src='images/rec_edit.gif'></a>
</td>

```

```
</tr> ";  
}  
while ($row = mysql_fetch_array($result));  
}
```

А қосымшасының жалғасы

```
<?php
session_start();
include("bd.php");
if (!$_SESSION['vstudent']) exit("Вы не студент");
$user=$_SESSION['user']; // Логин студента
$quater = $_SESSION['quater'];
$res = mysql_query("SELECT * FROM student WHERE login='$user'");
$row = mysql_fetch_array($res);
$gr_id = $row['student_group_id'];
$_SESSION['stid']=$row['student_id'];
$studid=$row['student_id'];
$vstudent = $studid;
$res=mysql_query("SELECT * FROM `group` WHERE gr_id='$gr_id'");
$roww = mysql_fetch_array($res);
?>
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-transitional.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
  <head>
    <meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=utf-8" />
    <title>Система дистанционного обучения </title>
    <link href="css/layout.css" rel="stylesheet" type="text/css" />
    <link rel="stylesheet" href="css/style.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/style1.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/table.css" type="text/css" media="screen">
    <link rel="stylesheet" href="css/modal.css" type="text/css" media="screen">
  </head>
  <body>
    <div id="header">
      <div id="head-top">
        
        <div id="account">Студент: <?php echo $row['student_fio']." ".$row['student_name'].<br>
        Группа ".$roww['gr_name']; ?></div>
      </div>
    </div>
    <div id="menu">
      <?php
        require_once("menu.html");
      ?>
    </div>
    <div class="main">
```

```
<div class="example">

<?php
  if ((isset($_GET['gl'])))
  {
  echo "<img width='440' style= margin-right:10px; src='../images/000/jpeg/passport4.jpg' /><img
width=440 src='../images/000/jpeg/passport5.jpg' /> ";
  }
}
```